

Bundel van de Adviescommissie Controle en Financiën van 1 april 2021

Agenda bijlagen

Agenda advies-cie CF 1-4-2021.doc

- 1 Opening en mededelingen en vaststellen agenda
Behandelveorstel: Aangeven of u nog wijzigingen op de conceptagenda heeft en vaststellen agenda.
- 2 Vaststellen verslag van vorige bijeenkomst
Behandelveorstel: Aangeven of u vragen, opmerkingen of correcties heeft bij het conceptverslag (reeds rondgestuurd). Wanneer u geen vragen of opmerkingen heeft, kunt u het verslag vaststellen en zal deze worden toegevoegd aan de volgende commissie M&S.
Adviescommissie CF 04-03-2021.docx
- 3 Ingekomen en verzonden stukken
Ter kennisname:
 - Brief Deloitte inzake aanvullende werkzaamheden COVID.
 - IT rapportage Deloitte (geheim) --> wordt besproken op de zomersessie.
 - Memo gemeenteraad over Instellen cassatie NV REMU.
 - Raadsbrief Normenkader rechtmatigheid 2020.
 - Notitie digitale SV bij P&C cyclus (concept-notitie).*Behandelveorstel:*
 - Toelichting Deloitte op aanvullende werkzaamheden.
 - Aanmeldingen voor digitale SV bij P&C cyclus (naast S&S).
 - Overige stukken ter kennisname waarbij leden van de adviescommissie kunnen aangeven of ze dit onderwerp nader willen bespreken.Memo Instellen cassatie NV REMU.pdf
Raadsbrief Normenkader rechtmatigheid 2020.pdf
Normenkader rechtmatigheid 2020.pdf
Normenkader bijlage 1 overzicht wet-en regelgeving 2020.pdf
PC cyclus - raadvragen 09.docx
- 4 VPB en horizontaal toezicht
Behandelveorstel: toelichting door de ambtelijke organisatie en gelegenheid tot het stellen van vragen.
NB: dit onderwerp stond al enige tijd op de veeglijst
- 5 Voorstel om de leesbaarheid van de (lopende) begroting te verbeteren
Behandelveorstel: Toelichting door ambtelijke organisatie en mogelijkheid tot het stellen van vragen hierover.
Achtergrond: we streven als adviescie naar een betere leesbaarheid van de begroting, zie hiervoor de eerdere adviezen van de adviescie C&F. Dit is een vervolg van de bespreking op 4 maart.
Voorbeelden begroting leesbaarder.pdf
Voorbeelden begroting leesbaarder.pptx
- 6 Opzet technische briefing Jaarrekening 2020 en VJN 2021
Behandelveorstel: De voorgestelde opzet voor 8 juni met elkaar bespreken. Sluit deze opzet aan bij de behoefte van de adviescie?
Achtergrond: vorig jaar is de opzet van de TB gewijzigd en goed bevallen. Opzet is een meer inhoudelijke presentatie door de ambtelijke organisatie over de belangrijkste onderwerpen i.p.v. individuele vragen per programma.
opzet technische bijeenkomst VJN 8-jun.pptx
- 7 Vooruitblik jaarplan 2021

10 Rondvraag en sluiting.

AGENDA Adviescommissie Controle en Financiën

1 april 2021 van 18.00–19.30 uur (digitaal)

Agendapunt 1 t/m 7 worden behandeld in aanwezigheid van de (medewerkers van) de afdeling Concernmanagement Financiën, Inkoop en Juridische Zaken/Concern Control, de voorzitter/secretaris van de Rekenkamer en de accountant.

Agendapunt 8 t/m 10 worden behandeld in aanwezigheid van de accountant.

(2 min)

1. a. Opening en mededelingen.
- b. Vaststellen agenda.

Behandelveorstel: Aangeven of u nog wijzigingen op de conceptagenda heeft en vaststellen agenda.

(3 min)

2. Vaststellen verslag van vorige bijeenkomst

Behandelveorstel: Aangeven of u vragen, opmerkingen of correcties heeft bij het conceptverslag (reeds rondgestuurd). Wanneer u geen vragen of opmerkingen heeft, kunt u het verslag vaststellen en zal deze worden toegevoegd aan de volgende commissie M&S.

(10 min)

3. Ingekomen en verzonden stukken.

Ter kennisname:

- Brief Deloitte inzake aanvullende werkzaamheden COVID.
- IT rapportage Deloitte (geheim) --> wordt besproken op de zomersessie.
- Memo gemeenteraad over Instellen cassatie NV REMU.
- Raadsbrief Normenkader rechtmatigheid 2020.
- Notitie digitale SV bij P&C cyclus (concept-notitie).

Behandelveorstel:

- Toelichting Deloitte op aanvullende werkzaamheden.
- Aanmeldingen voor digitale SV bij P&C cyclus (naast S&S).
- Overige stukken ter kennisname waarbij leden van de adviescommissie kunnen aangeven of ze dit onderwerp nader willen bespreken.

(20 min)

4. VPB en horizontaal toezicht

Behandelveorstel: toelichting door de ambtelijke organisatie en gelegenheid tot het stellen van vragen.

NB: dit onderwerp stond al enige tijd op de veeglijst.

(20 min)

5. Voorstel om de leesbaarheid van de (lopende) begroting te verbeteren

Behandelveorstel: Toelichting door ambtelijke organisatie en mogelijkheid tot het stellen van vragen hierover.

Achtergrond: we streven als adviescie naar een betere leesbaarheid van de begroting, zie hiervoor de eerdere adviezen van de adviescie C&F. Dit is een vervolg van de bespreking op 4 maart.

(15 min)

6. Opzet technische briefing Jaarrekening 2020 en VJN 2021

Behandelveorstel: De voorgestelde opzet voor 8 juni met elkaar bespreken. Sluit deze opzet aan bij de behoefte van de adviescie?

Achtergrond: vorig jaar is de opzet van de TB gewijzigd en goed bevallen. Opzet is een meer inhoudelijke presentatie door de ambtelijke organisatie over de belangrijkste onderwerpen i.p.v. individuele vragen per programma.

(5 min)

7. Vooruitblik jaarplan 2021

Behandelveorstel: Het Jaarplan wordt elke vergadering indien nodig geactualiseerd. Wordt ingestemd met deze onderwerpen?

Do. 29 april 18.00–19.30	Vergadering adviescommissie (90 minuten) – Opening, verslag en ingekomen stukken (tijd: 5 minuten) – <i>Verordening risicovolle projecten (30 minuten)</i> – <i>Afronden onderzoek WAAVA (incl. aandacht circulair op activeren/afschrijven (30 minuten)</i> – Voortgang accountantscontrole (15 minuten) – Vooruitblik volgende vergadering (tijd: 5 minuten) – Afsluiting (5 minuten)
-----------------------------	--

Do. 27 mei 18.00–19.30	Vergadering adviescommissie (90 minuten) – Opening, verslag en ingekomen stukken (tijd: 10 minuten) – Jaarstukken (beschikbaar 29 april) --> cie op 29 juni – (concept) Accountantsrapport van bevindingen, incl. accountantsverklaring over de Jaarstukken – Concept Reactie van het college op het accountantsrapport – <i>Update voortgang Leesbaarheid van de begroting (15 minuten)</i> – Advies aan commissie M&S en S&R n.a.v. de jaarstukken en het accountantsrapport. – Update bevindingen Raadstoets --> 8 juni presentatie – Vooruitblik volgende vergadering (tijd: 5 minuten) – Afsluiting (5 minuten)
---------------------------	---

NB: 5 minuten wissel pauze, zodat we het laatste deel van de vergadering gebruiken om een advies richting de commissies te formuleren dan wel met elkaar in gesprek te gaan over voorliggende onderwerpen. Voor afsluiting een korte rondvraag richting ambtelijke organisatie door de voorzitter.

(10 min)

8. Voortgang controle accountant met adviescie C&F
Behandelveorstel: toelichting door de accountant.

(3 min)

9. Wvttk
Behandelveorstel: Dit agendapunt creëert de vrije ruimte voor het behandelen van onderwerpen die niet zijn aangemeld. U kunt naar eigen inschatting onderwerpen inbrengen.

(2 min)

10. Rondvraag en sluiting.

VERSLAG ADVIESCOMMISSIE CONTROLE EN FINANCIËN

28 januari 2021 van 18.00–19.30 uur, digitale vergadering via MS Teams

Adviescommissie: Dimitri Gilissen (voorzitter), Janneke Admiraal, Has Bakker (waarnemend voorzitter tot en met agendapunt 5), Cees Bos, David Bosch, Henk van Deûn, Floor de Koning, Julia van Ophem, Tessa Sturkenboom, Rick van der Zweth en Daniëlle Rijnders (commissiegriffier)

Overige deelnemers: Sebastiaan van den Bogaard (strategisch adviseur), Sandra Emsbroek (strategisch adviseur bedrijfsvoering), Jan van Veen/ Jacques Hazelzet (financien), Annemarie Koolenbrander (strategisch adviseur bedrijfsvoering), Gerth Molenaar (secretaris Rekenkamer), Agnes Scholte (strategisch adviseur Bedrijfsvoering), Gloria Sundermann (adviseur Financien en Control), Edwin Westphal (concernmanager Financien, Inkoop en Juridische zaken), Katie Zwetsloot (CFO), Niels Fritz en Rein-Aart van Vugt (Deloitte)

Niet aanwezig: Bert van Steeg en Ruurt Wiegant.

1a. Opening en mededelingen

De waarnemend voorzitter heet allen welkom en opent de vergadering. Enkele leden zullen de vergadering korte tijd verlaten omdat gelijktijdig het vragenuur voor de raad plaatsvindt.

1b. Vaststellen agenda

De agenda wordt vastgesteld zoals opgegeven, met dien verstande dat niet agendapunt 7 (aanpak voor de toekomstige opzet van de programmabegroting) maar agendapunt 6 (voorstel verbetering leesbaarheid lopende begroting) op 1 april a.s. opnieuw op de agenda zal komen.

2. Verslag vorige vergadering (28-01-2021)

Geen opmerkingen; het verslag wordt vastgesteld.

3. Ingekomen en verzonden stukken

Raadsbrief stand van zaken herijking gemeentefonds en ledenbrief VNG

Mevrouw Koolenbrander licht toe dat er twee delen worden onderscheiden, namelijk het klassieke domein (gemeentefonds zoals dat vóór 2015 bestond) en het sociale domein (toevoeging in 2015 in het kader van de drie grote decentralisaties). Naar beide delen is de afgelopen jaren onderzoek gedaan. Afgelopen najaar werd het onderzoek naar het klassieke domein afgerond; het sociale domein was ongeveer een jaar geleden al klaar. Een advies van de Raad Openbaar Bestuur (ROB) wordt in april a.s. verwacht.

De VNG is van mening dat van herverdeling van het gemeentefonds geen sprake kan zijn zolang nog niet alle gemeentelijke uitgaven daaruit kunnen worden gedaan. De gemeente Utrecht deelt dat standpunt. De herverdeling zal onderwerp van gesprek zijn bij de Kabinetsformatie; daarom zal de herijking op zijn vroegst pas in 2023 kunnen worden opgepakt.

Verzoek aan (db) presidium omtrent gewijzigde planning jaarstukken 2020

In overleg met Deloitte is de planning van de behandeling van jaarstukken aangepast. Voor de planning wordt verwezen naar de bijlage. Mevrouw Rijnders voegt hieraan toe dat het (db) presidium heeft ingestemd met de gewijzigde planning. Zij stelt voor om de volgende vergadering van de Adviescommissie te verzetten van 29 april a.s. naar 27 mei a.s. Hiermee gaan allen akkoord. *NB: later wordt besloten om beide data te laten staan.*

Presidiumflits omtrent werkwijze Procedure raadsreacties maatregelenpakketten

Mevrouw Rijnders wijst erop dat dit een uitwerking is van hetgeen de commissie tijdens de bespreking van de programmabegroting heeft uitgesproken, namelijk dat we toch nog wat invloed willen uitoefenen. De heer Van der Zweth vraagt of er een volgende keer in zo'n geval een extra signaal kan worden gegeven, bijvoorbeeld aan de woordvoerdersgroep Financiën. *NB: dit verzoek is neergelegd bij SG.*

4. Eerste technische begrotingswijziging 2021

De heer Van den Bogaard meldt dat er geen gebruik is gemaakt van de gelegenheid tot vragen stellen vooraf. Ook ter vergadering zijn er geen vragen, wél een compliment voor de prettige leesbaarheid. Het voorstel kan met positief advies van de Adviescommissie aan de Commissie Mens & Samenleving worden gestuurd, ter behandeling als A-punt in de vergadering van 18 maart a.s.

5. Voorstel beter inzichtelijk maken van de investeringen in de P&C-cyclus

Zie de presentatie 'Autorisatie en monitoring investeringen,' bij vergaderstukken. Het schema op blz. 4 laat zien wanneer de raad over welk document beslist. Mevrouw Scholte licht dit toe aan de hand van het meerjarenprogramma Ruimte: pas bij de behandeling van de begroting wordt er een besluit genomen over het budget; vervolgens worden jaarlijks de investeringen geautoriseerd.

Klopt het dat de politieke discussie dan bij de behandeling van een meerjarenprogramma moet worden gevoerd? Voorbeeld: prioritering sportvelden bij behandeling van het meerjarenprogramma Sport. Mevrouw Scholte bevestigt dit. Mevrouw De Koning merkt op dat de nota Kapitaalgoederen voor de nodige hoofdbreken heeft gezorgd, want er stond te weinig informatie per investering in. Daardoor was de nota niet goed te beoordelen; deze bood bovendien te weinig aanknopingspunten voor een politieke discussie. Volgens mevrouw Scholte is het de bedoeling om dit te verbeteren.

De Adviescommissie is blij met de voorgenomen aanpak, want het is belangrijk voor het budgetrecht van de raad. Bovendien kan de raad meer recht doen aan het vele werk dat de ambtelijke organisatie verzet. Mevrouw De Koning dringt erop aan om de meerjarenprogramma's zo te formuleren dat ze echt uitnodigen tot politieke discussie. Daarnaast vraagt zij zich af of het niet mogelijk is om investeringen vaker de B-status te geven,

want er wordt nu erg veel geautoriseerd via de A-status. Mevrouw Scholte vindt dit een goede suggestie. De ambtelijke organisatie streeft ernaar om bij het meerjarenperspectief voortaan de afweging weer te geven, en duidelijker aan te geven waarover de raad wordt geacht een besluit te nemen. Vanuit de Adviescommissie wordt aangegeven dat het werkbaarder wordt als er meer dan een enkel woord aan een investering wordt gewijd, want men wil de context begrijpen. Voor het debat zou dit een verbetering zijn.

Mevrouw Rijnders herinnert de aanwezigen aan hetgeen werd besproken tijdens de zomersessie; de Adviescommissie heeft het toen ook gehad over het raadsvoorstel van bijvoorbeeld de MPR zelf. Er werd gepleit voor betere leesbaarheid daarvan, in het bijzonder welke keuzemogelijkheden er zijn, welke afwegingen daarvoor gemaakt kunnen worden en hoe dat uitpakt voor de begroting.

De heer Van Vugt adviseert de leden om er bij investeringsvoorstellen goed op te letten welk type investering bij welk type meerjarendocument hoort.

De heer Bos memoreert dat hij al vaker heeft aangegeven dat hij graag een investeringsagenda voor meerdere jaren zou willen hebben, een overzicht van investeringen die op korte, middellange en lange termijn nodig zijn dan wel gepland worden – een doorkijkje naar de toekomst. Naar de mening van de heer Bos kan de raad de ontwikkelingen dan beter volgen. Hierop legt de heer Van Vugt uit dat er vier meerjarenprogramma's zijn; aan de hand daarvan kan de raad een politieke afweging maken. De voortgang in die vier programma's zal duidelijker en overzichtelijker worden gepresenteerd in de bestuursrapportages en in de jaarrekening, zodat de raad de stand van zaken rond de investeringen gemakkelijker kan volgen. Desondanks zou de heer Bos toch graag een investeringsagenda vooraf willen ontvangen.

De heer Westphal meldt dat er een nieuwe applicatie wordt geïmplementeerd; daarin kunnen toekomstige investeringen beter beheerd worden, ook als de raad ze nog niet heeft goedgekeurd. Na goedkeuring worden deze investeringen overgeheveld naar het kredietendeel. Op die manier kan de organisatie de investeringen beter monitoren over meerdere jaren. De heer Westphal veronderstelt dat hieruit wel een rapport samengesteld kan worden, maar dat zal dan niet eerder dan in de loop van 2022 beschikbaar zijn. De heer Bos dringt erop aan om daarin dan ook inzichtelijk te maken welke investeringen er uitgesteld worden, en welke consequenties dat heeft voor andere investeringen. Uitstel kan immers ook betekenen dat de kosten hoger worden.

Er wordt afgesproken dat dit onderwerp vóór de zomer opnieuw op de agenda wordt gezet en dat de organisatie dan terugkomt op de vraag van de heer Bos.

Hierna neemt de heer Gilissen zijn plaats als voorzitter van de vergadering in, met dank aan de heer Bakker voor de vervanging.

6. Voorstel om de leesbaarheid van de (lopende) begroting te verbeteren

Zie het voorstel ter bespreking, bij vergaderstukken. De heer Westphal stelt voor om de verbeterpunten voorlopig in elke vergadering van de Adviescommissie te bespreken.

Het gaat bij verbeterde leesbaarheid niet alleen om de tekst, stelt de heer Bakker, maar ook om de financiële systematiek. Wat zijn de financiële gevolgen van bepaalde beslissingen? Daar wil de heer Bakker betere grip op hebben. Hij vindt de tekst omvangrijk; deze bevat ook doublures. Het zou kernachtiger kunnen, wat hem betreft. Mevrouw De Koning vraagt om weergave van de begroting in tabelvorm, zodat direct duidelijk wordt waarin de lopende begroting afwijkt van de vorige begroting. Ook vraagt zij om een trendanalyse over meerdere jaren. De heer Westphal neemt hier kennis van en zal de Adviescommissie in een volgende vergadering een voorstel voorleggen.

De heer Gilissen merkt op dat de raad niet alleen inzicht wil hebben in de opvolging van moties en amendementen, maar ook in de verwerking van aanbevelingen naar aanleiding van raadstoetsen. In de rapportage kan zijns inziens nog een verbeterlag worden gemaakt.

7. Aanpak voor de toekomstige opzet van de programmabegroting

Zie het memo 'Begroten van de toekomst,' bij vergaderstukken. De heer Westphal licht toe dat bij het vorige agendapunt de verbeteringen voor de eerstvolgende begroting werden besproken; de organisatie kijkt echter ook al naar de volgende begrotingsperiode. Het voorstel is om daar in het tweede kwartaal met een paar leden van de Adviescommissie nader over van gedachten te wisselen. Mevrouw De Koning en de heren Bos en Gilissen bieden aan om mee te denken.

8. Vooruitblik jaarplan 2021

Bespreking van het jaarverslag en het jaarplan van de Rekenkamer is verschoven naar de zomersessie; het rapport van Concernaudit staat op 10 juni a.s. op de agenda. Aan de agenda van 1 april a.s. wordt de aanpak voor de leesbaarheid van de volgende programmabegroting toegevoegd. De IT-rapportage van Deloitte zal als geheime bijlage bij de stukken worden gevoegd, maar deze zal pas tijdens de zomersessie worden besproken.

De heer Bakker vraagt om bespreking van de voortgang van bestedingen in de corona-pakketten. De heer Van der Zweth steunt het verzoek. Hierop kondigt mevrouw Zwetsloot aan dat daar aandacht aan zal worden besteed in de eerste bestuursrapportage. Bespreking kan wat haar betreft nog niet worden geagendeerd op 1 april a.s., maar in de daarop volgende vergadering.

Op de 'veeglijst' staan nog twee onderwerpen, namelijk Afronden onderzoek WAAVA en de Regeling risicovolle projecten. Desgevraagd geeft mevrouw Koolenbrander aan dat de

organisatie goede vorderingen boekt met de regeling en dat het definitieve rapport van Twynstra Gudde binnen is gekomen; zij heeft de vervolprocedure echter nog niet afgestemd met de griffie. Bespreking vóór de zomer is haalbaar; waarschijnlijk wordt daar een aparte afspraak voor gemaakt. De afronding van het onderzoek WAAVA kan in het tweede kwartaal op de agenda worden gezet, maar nog niet op 1 april a.s.

Omdat er eind mei en begin juni zeer veel te bespreken is, stelt mevrouw Rijnders voor om de geplande vergadering van 29 april a.s. toch te laten doorgaan. Er is anders geen ruimte om het WAAVA-onderzoek te bespreken. Er wordt afgesproken dat de vergadering van 29 april a.s. bij nader inzien nog niet wordt geannuleerd.

Schorsing

De ambtenaren verlaten de vergadering.

9. Voortgang controle accountant

De heer Van Vugt maakt melding van goede en prettige samenwerking met de organisatie. Er is om de twee weken voortgangsoverleg gehouden. Op 5 maart a.s. houden accountant en organisatie een 'voorbeschuwing' van de jaarrekening 2020. Er wordt dan bepaald of de jaarrekening klaar is voor controle, inclusief onderliggend dossier. De heer Van Vugt vindt dat de organisatie al goede vorderingen heeft gemaakt, maar ziet ook nog wel enige risico's. Hij zal de Adviescommissie op de hoogte houden van zijn bevindingen.

Er is ook overleg geweest over aanvullende werkzaamheden, zowel van de accountant als van de organisatie, in verband met de coronaregelingen. Daarnaast is het aantal SiSa-verantwoordings-eisen voor de gemeente Utrecht sterk toegenomen (van 13 naar 31), evenals het aantal controle-eisen. Van de brief die Deloitte de gemeente op 3 maart jl. heeft gestuurd, ontvangt de Adviescommissie een kopie.

Op 1 maart jl. werd er een [notitie van de Commissie BADO](#) gepubliceerd (Bedrijfsvoering en Auditing Decentrale Overheden) met aandachtspunten voor de jaarrekening 2020. Vanzelfsprekend wordt daar rekening mee gehouden bij de jaarrekeningcontrole.

Rechtmatigheidsverantwoording

Omdat dit onderwerp niet is aangemerkt als controversieel, zal het Parlement de wet nog vóór de verkiezingen behandelen. Wel heeft de VNG aangedrongen op uitstel van invoering. De heer Van Vugt blijft er rekening mee houden dat invoering in 2021 plaatsvindt.

Op het gebied van begrotingsrechtmatigheid gebeurt er het nodige bij de gemeente Utrecht, vindt de heer Van Vugt, mede dankzij het feit dat de Adviescommissie daar bij voortduring aandacht voor vraagt.

10. Rondvraag en sluiting

Er wordt geen gebruik gemaakt van de rondvraagmogelijkheid. De voorzitter bedankt de leden voor hun aanwezigheid en inbreng, en sluit de vergadering.

MEMO

Datum	9 maart 2021
Behandeld door	P.C. van Doorn
Doorkiesnummer	030 - 28 61180
E-mailadres	pa.van.doorn@utrecht.nl
Kenmerk	8613556
Onderwerp	Instellen cassatie NV REMU
Beleidsveld	Financiën

Geachte leden van de raad,

In de brief van 5 januari 2021 van het college met kenmerk 8448953 heeft het college aangegeven u nader te informeren over het mogelijk instellen van cassatie tegen de uitspraak van de hoger beroepsrechter over de nabetalingsclaim van NV REMU op Eneco NV. In deze uitspraak is NV REMU in het ongelijk gesteld.

Door de directie van NV REMU is besloten om cassatie in te stellen op basis van juridisch advies. In dat besluit speelt mee dat te eenvoudig voorbij wordt gegaan aan het gegeven dat Eneco NV destijds zich bewust tegen de splitsingswetgeving heeft verzet, wat de verkoopbaarheid van de onderneming belemmerde. Daardoor kon er geen beroep worden gedaan op de afgesproken nabetalingsregeling. Deze regeling houdt kortweg in dat indien Eneco voor 31 december 2010 zou worden verkocht, de NV REMU een deel van de toen verwachte winst zou ontvangen.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
Anke Klein
Kees Diepeveen

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	Fred van Es	Datum	9 maart 2021
Doorkiesnummer	14 030	Kenmerk	8549671
E-mail	fred.van.es@utrecht.nl	Onderwerp	Normenkader rechtmatigheid 2020
Bijlage(n)	2	Beleidsveld	Financiën

Geachte leden van de raad,

Een onderdeel van de accountantscontrole op de jaarstukken 2020 is de controle op rechtmatigheid. De kadernota rechtmatigheid (oktober 2018) van de commissie BBV (Besluit begroting en verantwoording) schrijft voor dat wij het normenkader voor de rechtmatigheid door het college van burgemeester en wethouders jaarlijks actualiseren en vaststellen en ter informatie aanbieden aan uw raad. Dat normenkader en een overzicht van betreffende wet- en regelgeving kunt u vinden in de bijlage bij deze brief.

Normenkader

In het normenkader 2020 is een toelichting opgenomen van de criteria van rechtmatigheid die de accountant over dit jaar betreft in de controle. Dit betreft de criteria met betrekking tot de begroting, de voorwaarden en misbruik en oneigenlijk gebruik. Bij dit normenkader 2020 is vervolgens de voor de accountantscontrole relevante regelgeving van hogere overheden en van de gemeente zelf opgenomen. De inventarisatie bestaat uit de externe wetgeving en de eigen regelgeving, waaronder verordeningen en raadsbesluiten, die van toepassing is en is geactualiseerd tot en met 31 december 2020.

Rechtmatigheid en financieel beheer

Bij rechtmatigheid in het kader van de accountantscontrole bestaat er een duidelijke relatie met het financiële beheer. De accountant beoordeelt of de gemeente zich houdt aan het normenkader zoals vastgesteld door ons college en stelt vast dat baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Bij de externe wetgeving is alleen wet- en regelgeving van belang die bepalingen bevat over financiële beheershandelingen. Voor verordeningen geldt dat alle verordeningen voor zover die bepalingen bevatten over financiële beheershandelingen onderdeel uitmaken van het normenkader. Andere besluiten van uw raad, dus niet zijnde verordeningen, met een kaderstellend karakter en die bepalingen bevatten over financiële beheershandelingen zijn ook een onderdeel van het normenkader.

Datum 9 maart 2021
Ons kenmerk 8549671

Met ingang van het jaar 2021 zullen wij voor het eerst een verantwoording over de rechtmatigheid opnemen in de jaarstukken 2021. De accountant geeft dan geen afzonderlijk oordeel meer over de rechtmatigheid. Het oordeel betreft dan alleen de getrouwheid van de jaarstukken inclusief de verantwoording door ons college over de rechtmatigheid. De wetswijziging (Wet versterking decentrale rekenkamers) die hierin voorziet is nog in behandeling in de Tweede Kamer.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,

Normenkader rechtmatigheid

Controle jaarrekening 2020

Datum: Maart 2021

Status: Definitief

Inhoud

1	Normenkader	3
1.1	Bepaalt de reikwijdte van de controle	3
1.2	Verplicht document	3
2	Rechtmatigheid	4
2.1	Voldoen aan wet- en regelgeving	4
2.2	Toetsen op financiële rechtmatigheid	5
3	Operationalisatie	7
3.1	Spelregels begroting en wijzigingen (begrotingscriterium)	7
3.2	Relevante wet- en regelgeving (voorwaardencriterium)	10
3.3	Voorkoming misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O-criterium)	11
3.4	Evaluatie toepassing normenkader	11
3.4.1	Begrotingsoverschrijdingen	11
3.4.2	Niet naleven van wet- en regelgeving	13
Bijlage 1	Overzicht wet- en regelgeving	14

1 Normenkader

1.1 Bepaalt de reikwijdte van de controle

Voor de controle van de jaarrekening van de gemeente Utrecht is door de raad een onafhankelijke accountant benoemd. De accountant controleert het getrouwe beeld van de jaarrekening én de rechtmatigheid. Rechtmatigheid is één van de kernbegrippen van goed overheidsbestuur. Burgers en bedrijven moeten er op kunnen vertrouwen dat overheden publieke gelden rechtmatig verwerven en besteden. De controle van de rechtmatigheid richt zich op het tot stand komen van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen.

1.2 Verplicht document

In de kadernota rechtmatigheid (oktober 2018) van de commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) worden richtlijnen gegeven voor de controle op de rechtmatigheid.

Het opstellen van een normenkader is een verplicht document. Voor de controle op de rechtmatigheid is het belangrijk dat de geldende wet- en regelgeving duidelijk vastligt. Het college is primair verantwoordelijk voor de naleving van de wet- en regelgeving en moet dus permanent inzicht hebben in de van toepassing zijnde relevante wet- en regelgeving. Het normenkader moet actueel worden gehouden en worden aangepast op basis van nieuwe wet- en regelgeving. Het college stuurt het normenkader naar de raad ter informatie.

2 Rechtmatigheid

2.1 Voldoen aan wet- en regelgeving

Rechtmatigheid is een juridische term, die aangeeft dat een (voorgenomen) handelwijze in overeenstemming is met de geldende regels en besluiten. Van een overheidsorganisatie mag verwacht worden dat zij conform wet- en regelgeving handelt. Dit is van toepassing op alles wat een gemeente qua taken op zich neemt. Dit betekent dat alle handelingen van een gemeente moeten voldoen aan wet- en regelgeving op het gebied van bijvoorbeeld arbeidsomstandigheden (arbo), aanbestedingen, omgevingswet, subsidievoorwaarden, raadsbesluiten enzovoort.

Het begrip rechtmatigheid in het kader van de controle op de rechtmatigheid is echter een minder omvattend begrip. Hierbij bestaat er een duidelijke relatie met het financiële beheer. Er moet immers worden verantwoord dat baten en lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Het gaat om de financiële beheershandelingen.

Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard dienen wel in algemene zin te worden betrokken bij de inschatting van het algemene risicobeleid en -beheer van de gemeente. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan claims inzake planschade of informatiebeveiligingsschade. De gedachte hierachter is dat niet-financiële handelingen wel kunnen leiden tot financiële risico's, waarvoor het college bijvoorbeeld een voorziening moet vormen.

2.2 Toetsen op financiële rechtmatigheid

Het toetsen op de financiële rechtmatigheid vindt plaats aan de hand van 3 criteria. Het begrip financiële rechtmatigheid is in 2005 concreet gemaakt met behulp van 9 criteria. In onderstaande tabel is dit als

	Criterium	Omschrijving	Getrouw beeld	Rechtmatigheid
1	Calculatie	Vastgestelde bedragen zijn juist berekend	√	√
2	Valutering	Het tijdstip van de betaling en de verantwoording is juist	√	√
3	Levering	Juistheid van ontvangen goederen/ diensten	√	√
4	Adressering	Persoon of organisatie waar een financiële stroom naar toe is gegaan is juist (rechthebbende)	√	√
5	Volledigheid	Alle opbrengsten die verantwoord zouden moeten zijn, zijn ook verantwoord	√	√
6	Aanvaardbaarheid	Past bij activiteiten en in relatie tot de kosten aanvaardbare tegenprestatie	√	√
7	Begroting	Past binnen geautoriseerde begroting		√
8	Voorwaarden	Nadere eisen		√
9	Misbruik & oneigenlijk gebruik	Volledigheid en juist door derden verstrekte gegevens. (misbruik) Niet voor doel/ strekking regeling (oneigenlijk gebruik)		√

volgt zichtbaar gemaakt.

De getrouwheidsaspecten, zoals die zijn opgenomen in de controle door de externe accountant dekken grotendeels ook deze rechtmatigheidscriteria, met uitzondering van het begrotingscriterium, het voorwaardencriterium en het M&O-criterium. De drie criteria worden hierna verder toegelicht.

Begrotingscriterium

Bij de rechtmatigheidscontrole vormt het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. Als de gerealiseerde lasten zoals weergegeven in de jaarrekening hoger zijn dan de geraamde bedragen is – voor zover het de begrotingsoverschrijdingen betreft – mogelijk sprake van onrechtmatige financiële beheershandeling. De financiële beheershandeling die deze begrotingsoverschrijding veroorzaakt, kan namelijk in strijd zijn met het budgetrecht van de raad zoals geregeld in de Gemeentewet. Voor de afsluitende oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door de raad geformuleerde beleid. Bij hogere lasten dan begroot zal bijvoorbeeld worden beoordeeld

of deze worden gecompenseerd door aan de lasten gerelateerde hogere baten. Het bepalen welke begrotingsoverschrijdingen al dan niet verwijtbaar zijn is voorbehouden aan de raad.

Voorwaardencriterium

Het voorwaardencriterium heeft betrekking op de eisen die worden gesteld bij de uitvoering van de financiële beheershandelingen. De eisen en/of voorwaarden zijn afkomstig uit de wet- en regelgeving en hebben betrekking op aspecten als doelgroep, termijn, grondslag, administratieve bepalingen, normbedragen, bevoegdheden, bewijsstukken, recht, hoogte en duur.

Het voorwaardencriterium is onder andere aan de orde bij subsidieverstrekking (naleven eigen voorwaarden) en niet toegestane staatssteun, inkopen en aanbestedingen (Europese aanbestedingsregels) en de uitvoering van wetten voor sociale uitkeringen en maatschappelijke ondersteuning. Het niet in acht nemen van deze voorwaarden kan leiden tot een onrechtmatigheid.

Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium

De rechtmatigheidseis betreft ook de toetsing op juistheid en volledigheid van de gegevens, die door belanghebbenden zijn verstrekt om het voldoen aan voorwaarden aan te tonen. Dit ter voorkoming en bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik van wet- en regelgeving (M&O-criterium).

Onder misbruik wordt verstaan: het opzettelijk niet, niet tijdig, onjuist of onvolledig verstrekken van gegevens met als doel ten onrechte overheidssubsidies of –uitkeringen te verkrijgen, dan met het doel om voor een te laag bedrag aan heffingen aan de overheid te betalen. Misbruik van overheidsgelden kan gelijk worden gesteld met het plegen van fraude, om zich onrechtmatig overheidsgelden toe te eigenen. Bij fraude passen beheersmaatregelen zoals fraudepreventie, handhaving, fraudeopsporing en sancties.

Onder oneigenlijk gebruik wordt verstaan: Het door het aangaan van rechtshandelingen, al dan niet gecombineerd met feitelijke handelingen, verkrijgen van overheidsbijdragen of het niet dan wel tot een te laag bedrag betalen van heffingen aan de overheid, in overeenstemming met de bewoordingen van de regelgeving maar in strijd met het doel en de strekking daarvan. De beheersmaatregelen die daarbij passen zijn: handhaving, voorlichting, analyse toepassen en actualisering wet- en regelgeving.

Nadere toelichting

In de kadernota rechtmatigheid (oktober 2018) van de commissie BBV is een nadere toelichting gegeven van deze drie criteria en de manier waarop hier in de praktijk mee om kan worden gegaan, belangrijke aandachtspunten voor specifieke onderwerpen, alsmede hoe eventuele fouten te evalueren.

3 Operationalisatie

De drie criteria voor de controle op en verantwoording over de rechtmatigheid is hierna verder uitgewerkt.

3.1 Spelregels begroting en wijzigingen (begrotingscriterium)

Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium wordt getoetst of het budgetrecht van de raad is gerespecteerd. De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn op hoofdlijnen door de wetgever bepaald (artikel 189, 190 en 191 van de Gemeentewet) en worden door de raad zelf nader ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de financiële verordening. Begrotingsafwijkingen en –overschrijdingen (beleidsmatig en/of financieel) behoeven autorisatie door de raad. Indien een wijziging niet meer in het jaar zelf is vastgesteld zijn bestedingen boven het begrotingsbedrag strikt genomen onrechtmatig.

Volgens artikel 28 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten dienen deze overschrijdingen (en onderschrijdingen) goed herkenbaar in de jaarrekening te worden opgenomen. Hiertoe dient inzicht te worden gegeven op het totaalniveau van de afwijkingen ten opzichte van de begroting (op het niveau van programma of programmaonderdeel en investeringen op het niveau van de door de raad vastgestelde investeringsbudgetten) – indien de afwijkingen op totaalniveau de door de raad vastgestelde verantwoordingsgrens overschrijdt – aangezien deze formeel wel onrechtmatig zijn.

Indien begrotingsafwijkingen en –overschrijdingen binnen het door de raad uitgezette beleid is gebleven is de algemene lijn dat deze niet van invloed zijn op de oordeelsvorming van de accountant. Een goede toelichting (in de jaarrekening) op het niveau waarop budgetten worden geautoriseerd (veelal op het niveau van programma of programmaonderdeel) volstaat dan. Het is aan de raad om te bepalen in hoeverre afwijkingen acceptabel zijn. Het college en de raad leggen in de financiële verordening vast op welke wijze wordt om gegaan met begrotingsoverschrijdingen.

Daarnaast zijn de mutaties in de bestemmingsreserves onderdeel van de (al dan niet herziene) begroting. In de jaarrekening moeten de toevoegingen en onttrekkingen aan elk van de bestemmingsreserves worden verwerkt overeenkomstig het bedrag dat via de begroting en wijzigingen door de raad is goedgekeurd voor de betreffende bestemmingsreserve. Verder kunnen er raadsbesluiten

zijn die inhouden dat specifiek benoemde saldi, bijvoorbeeld een overschot of tekort op de uitvoering van de WMO, ook nog in het lopende begrotingsjaar ten gunste of ten laste van een specifieke bestemmingsreserve mag worden gebracht. Mutaties in de reserves die niet door een voor 31 december van het verslagjaar genomen raadsbesluit zijn gedekt, zijn in strijd met de Gemeentewet en het BBV. Dit zijn daarom onrechtmatigheden met betrekking tot externe regelgeving en wegen derhalve mee bij de oordeelsvorming inzake zowel getrouwheid als rechtmatigheid in de controleverklaring.

In de Financiële verordening 2017 gemeente Utrecht (raadsbesluit van 8 december 2016) zijn de volgende artikelen opgenomen met betrekking tot de spelregels voor de autorisatie van de begroting, de begrotingswijzigingen en de investeringskredieten.

Artikel 2 Beleidscyclus

*Het college informeert de raad over de inrichting van de planning- en controlcyclus voor het nieuwe jaar. Daarvan zijn onderdeel de data voor het aanbieden van de P&C-producten door het college aan de raad en de data voor het vaststellen van P&C-producten door de raad. **De cyclus bestaat in ieder geval uit de wettelijk verplichte begroting en jaarstukken en een of meer tussentijdse (bestuurs-) rapportages.***

Artikel 3 Voorjaarsnota

Het college biedt de raad de uitgangspunten aan voor het volgende begrotingsjaar en de drie daarop volgende jaren. Hierbij worden de bevindingen betrokken uit de actuele bestuursrapportage over de uitvoering van de lopende begroting en uit de jaarstukken van het afgelopen begrotingsjaar.

Artikel 4 Programma begroting

1.De raad stelt per programma, voor het betreffende begrotingsjaar, vast:

de beoogde maatschappelijke effecten uitgedrukt in indicatoren en de wijze waarop ernaar gestreefd zal worden die effecten te bereiken;

de baten en lasten per programma en toevoegingen en onttrekkingen aan reserves.

2.Tevens geeft de raad per programma voor de drie opvolgende jaren een globaal overzicht beoogde effecten en baten en lasten in de toekomst en de relevante beleidsmatige kaders waarbinnen het programma uitgevoerd dient te worden.

3.Het college stelt, naast de verplicht voorgeschreven indicatoren op grond van de BBV artikel 25 lid2A, per programma indicatoren voor met betrekking tot de beoogde maatschappelijke effecten en de wijze waarop ernaar gestreefd zal worden die effecten te bereiken.

4.In de programmabegroting wordt een overzicht opgenomen van economische activiteiten die in het algemeen belang als bedoeld in artikel 25h lid 5 Mededingingswet onder de integrale kostprijs worden aangeboden (Wet Markt en Overheid).

5.De raad autoriseert met het vaststellen van de begroting de baten en de lasten per programma en de investeringskredieten.

6.De raad is bevoegd gedurende het jaar de begroting aan te passen voor zover de begroting wijzigt op het niveau van de baten en lasten van een programma en de onttrekkingen of toevoegingen in de reserves.

7.De begroting kan door de raad worden gewijzigd als gevolg van een beleidsinhoudelijke aanpassing of een financieel technische aanpassing die geen invloed heeft op de uitvoering van de in de programmabegroting gemaakte afspraken.

8.Het college is bevoegd tot het onderverdelen van taakvelden naar activiteiten (producten) ten behoeve van nadere sturing door het college.

9.De raad wordt geïnformeerd over de nadere verdeling van de taakvelden bij de programmabegroting.

Artikel 5 Bestuursrapportage

1.De inrichting van de bestuursrapportage sluit aan bij de programma-indeling van de begroting.

2.Het college informeert de raad door middel van een bestuursrapportage over de majeure afwijkingen en bijsturingsvoorstellen op basis van de verwachte realisatie van de begroting.

3.De bestuursrapportage gaat in op afwijkingen van de uitvoering en de bijstelling van het beleid ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting door de raad. Bij de behandeling van de bestuursrapportages in de raad doet het college voorstellen voor het wijzigen van de geautoriseerde budgetten en de investeringskredieten en het bijstellen van het beleid.

4.De bestuursrapportage wordt op twee momenten in het jaar aangeboden aan de raad. Het eerste moment is bij de aanlevering van de voorjaarsnota. Het tweede moment is bij de programmabegroting.

Uit de toelichting op de financiële verordening:

Majeure afwijkingen kunnen gevoed worden door politiek-bestuurlijke overwegingen. Financieel gezien wordt voor majeure afwijkingen de volgende richtlijnen aangehouden:

- financiële afwijkingen van meer dan 10% van de lasten/baten per programma en/of*
- een afwijking groter dan € 500.000 ten opzichte van de begrote lasten of baten per programma.*
- Een afwijking groter dan € 100.000 per prestatiedoelstelling.*

Artikel 7 Meerjarenprogramma Stedelijke Ontwikkeling

1.Het college stelt jaarlijks een Meerjarenprogramma Stedelijke Ontwikkeling op. Hierin wordt een geactualiseerde stand gegeven van alle grondexploitatie projecten. In het Meerjarenprogramma Stedelijke Ontwikkeling wordt een inhoudelijke analyse gegeven op het terrein van woningbouw, commercieel vastgoed en stedelijke vernieuwing.

2. In het Meerjarenprogramma Stedelijke Ontwikkeling wordt een actualisatie van alle lopende grondexploitatiebegrotingen gegeven. De raad autoriseert de bijgestelde begroting voor de grondexploitatie.

Artikel 8 Financiële positie

1. Het college draagt er zorg voor, dat besluiten van de raad in de uiteenzetting van de financiële positie en de meerjarenramingen zijn opgenomen.

2. Het college stelt regels die waarborgen dat de uitvoering van de begroting rechtmatig, doelmatig en doeltreffend verloopt.

3. Het college draagt er zorg voor dat de lasten van de programma's zoals geautoriseerd in de (gewijzigde) begroting niet worden overschreden.

4. Het college stelt kaders in afzonderlijke nota's ten behoeve van het financieel beleid op en legt deze ter vaststelling voor aan de raad. De kaders worden op de momenten aangeboden indien de actualiteit hiertoe aanleiding geeft.

Artikel 10 Kapitaalgoederen en investeringen

6. De raad autoriseert met het vaststellen van de financiële positie in de programmabegroting de investeringsruimte per programma.

7. Voor een investering waarvan het investeringskrediet niet met het vaststellen van de begroting is geautoriseerd, legt het college vooraf aan het aangaan van verplichtingen een investeringsvoorstel aan de raad voor.

Artikel 11 Reserves

3. Nieuwe reserves worden ingesteld bij expliciet raadsbesluit.

In paragraaf 3.5 is het begrotingscriterium verder uitgewerkt voor de verschillende soorten begrotingswijzigingen en de toepassing hiervan voor de oordeelsvorming over de rechtmatigheid van overschrijdingen van de begroting.

3.2 Relevante wet- en regelgeving (voorwaardencriterium)

Inventariseren en opstellen van overzicht wet- en regelgeving

Bij de externe wetgeving is alleen wet- en regelgeving van belang die bepalingen bevat over financiële beheershandelingen (bijvoorbeeld de Aanbestedingswet 2012, Wet normering topinkomens, Wet markt en overheid en Europese richtlijnen inzake staatssteun).

Voor verordeningen geldt dat alle verordeningen voor zover die bepalingen bevatten over financiële beheershandelingen onderdeel uitmaken van het normenkader. Andere besluiten van de raad, dus niet zijnde verordeningen, met een kaderstellend karakter en besluiten die bepalingen bevatten over financiële beheershandelingen zijn ook een verplicht onderdeel van het normenkader.

Collegebesluiten vallen niet onder de rechtmatigheidscontrole, tenzij de controle hiervan verplicht is op basis van hogere regelgeving of raadsbesluiten c.q. verordeningen. Collegebesluiten zijn in te delen in kaderstellende besluiten en uitvoerende besluiten. Kaderstellende besluiten hebben een algemene werking voor alle nog te nemen uitvoerende besluiten. Uitvoerende besluiten worden genomen in het kader van het dagelijks bestuur en beheer van de gemeente.

Kaderstellende collegebesluiten, betrekking hebbend op financiële beheershandelingen, kunnen verplicht zijn gesteld door hogere regelgeving of raadsbesluiten c.q. verordeningen. Als het opstellen en nemen van een collegebesluit verplicht wordt gesteld, gaat het college alleen na of het voorgeschreven besluit daadwerkelijk door het college is genomen. Als wet- en regelgeving ook inhoudelijke eisen aan het collegebesluit stelt, wordt ook vastgesteld of aan deze eisen is voldaan. Voorbeelden hiervan zijn nadere regels of beleidsregels met financiële beheershandelingen. Deze maken dan ook deel uit van het normenkader.

De na vaststelling van dit overzicht (met terugwerkende kracht) op te treden wijzigingen in wet- en regelgeving, die relevant zijn voor de controle van de jaarrekening 2020, worden geacht mede van toepassing te zijn. Met de eerstvolgende actualisatie van dit overzicht worden deze daarin meegenomen.

In de bijlage is de inventarisatie van de externe en interne wet- en regelgeving (normenkader voorwaarden criterium) opgenomen.

Opstellen van het toetsingskader

Om het normenkader te kunnen gebruiken voor de controle van de jaarrekening en het rechtmatigheidsbeheer moet het normenkader worden geoperationaliseerd. Dat betekent dat inzicht moet worden verkregen in de bepalingen uit de regelgeving welke relevant zijn voor het rechtmatigheidsbeheer en de interne beheersing hiervan door de verschillende organisatieonderdelen. In het kader van de controle van de jaarrekening gaat het daarbij om die bepalingen waar voor de

gemeente financiële consequenties uit kunnen voortkomen. Het operationaliseren van het normenkader is een (verplichte) taak van het college en wordt vastgelegd in het toetsingskader (interne controleplan).

In het overzicht wet- en regelgeving zijn per programma de belangrijke financiële stromen (processen) benoemd welke zijn onderkend in de jaarrekening van de gemeente Utrecht. Deze processen zijn (per organisatieonderdeel) uitgewerkt in interne controleplannen. In de interne controleplannen is vervolgens per wet/regeling/verordening vastgelegd welke artikelen relevant zijn voor de controle van de rechtmatigheid. Het uiteindelijk resultaat zal moeten zijn dat de gemeente aantoonbaar wet- en regelgeving naleeft.

3.3 Voorkoming misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O-criterium)

In de kadernota rechtmatigheid (oktober 2018) doet de commissie BBV de aanbeveling tot het maken van een overkoepelend beleidsstuk M&O. Deze bevat naast de filosofie, algemene uitgangspunten en risicoanalyse ook maatregelen ter voorkoming en afdoening.

Misbruik is onrechtmatig, oneigenlijk gebruik niet. Wanneer sprake is van misbruik van overheidsgelden moeten deze gelden door de gemeente worden teruggevorderd. Als in de jaarrekening van de gemeente geen terugvordering is verantwoord is er geen sprake van een financiële rechtmatigheidsfout. Wanneer oneigenlijk gebruik van overheidsgelden is geconstateerd, is geen sprake van een rechtmatigheidsfout.

Op dit moment (december 2020) is een overkoepelende nota in concept opgesteld, waarin de belangrijke processen en aandachtsgebieden zijn benoemd. Het M&O beleid is in de praktijk in hoofdzaak ingebed in de organisatieonderdelen en in de gemeentelijke regelgeving. Dit impliceert dat de uitwerking hiervan in (een mix van) concrete beheersmaatregelen voor een belangrijk deel is geïntegreerd in de administratieve organisatie/interne controle van de organisatieonderdelen.

Wanneer het college concludeert dat het M&O-beleid (op onderdelen) niet actueel is en/of dat de er geen/onvoldoende M&O-beleid bestaat of het M&O-beleid feitelijk niet wordt nageleefd vermeld het college dit in de paragraaf Bedrijfsvoering.

3.4 Evaluatie toepassing normenkader

3.4.1 Begrotingsoverschrijdingen

Voor de evaluatie en interpretatie van het begrotingscriterium zijn spelregels van toepassing. De algemene lijn is dat begrotingsoverschrijdingen die binnen de beleidskaders van de raad passen niet meegewogen worden in het accountantsoordeel.

Toch is het toetsen van begrotingsrechtmatigheid ingewikkelder dan het wellicht op het eerste gezicht lijkt. Er kunnen zeven verschillende begrotingsoverschrijdingen¹ worden onderscheiden.

<i>Bij de toetsing van begrotingsafwijkingen kunnen tenminste de volgende "soorten" begrotingsafwijkingen worden onderkend:</i>	<i>Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel</i>	<i>Onrechtmatig, en telt mee voor het oordeel</i>
Budgetoverschrijdingen betreffende activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor men geen voorstel tot begrotingsaanpassing heeft ingediend. Bijvoorbeeld de doelgroep c.q. de activiteiten zijn in de praktijk aantoonbaar ruimer geïnterpreteerd dan in regelgeving (subsidieregeling, – verordening) was gedefinieerd.		X
Budgetoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar waarbij de accountant ondubbelzinnig vaststelt dat die ten onrechte niet tijdig zijn geautoriseerd. Bijvoorbeeld: de verwachte kostenoverschrijding op jaarbasis was via tussentijdse informatie al wel bekend, maar men heeft geen voorstel tot begrotingsaanpassing ingediend en dit is in strijd met de budgetregels zoals afgesproken met de raad.		X
Budgetoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten, bijvoorbeeld via subsidies of kostendekkende omzet.	X	
Budgetoverschrijdingen bij open einde (subsidie)regelingen. Vaak blijkt vanwege dit open karakter in het kader van het opmaken van de jaarrekening een (niet eerder geconstateerde) overschrijding.	X	
Budgetoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn. Over de aanwending van deze extra inkomsten heeft de raad nog geen besluit genomen.		X
Budgetoverschrijdingen betreffende activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd omdat dit bijvoorbeeld bij nader onderzoek van de subsidieverstrekker, belastingdienst of een toezichthouder blijkt (bijvoorbeeld een belastingnaheffing).		

¹ Kadernota rechtmatigheid 2018

<i>Bij de toetsing van begrotingsafwijkingen kunnen tenminste de volgende "soorten" begrotingsafwijkingen worden onderkend:</i>	<i>Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel</i>	<i>Onrechtmatig, en telt mee voor het oordeel</i>
Het zal hier in de praktijk vaak gaan om interpretatieverschillen bij de uitleg van wet- en regelgeving die na het verantwoordingsjaar aan het licht komen. Er zijn dan geen rechtmatigheidsgevolgen voor dat verantwoordingsjaar. Wel zal de gemeente ervoor moeten zorgen dat de overschrijdingen getrouw in de jaarrekening worden weergegeven. Ook kunnen er gevolgen zijn voor het lopende jaar.		
– geconstateerd tijdens verantwoordingsjaar		X
– geconstateerd na verantwoordingsjaar	X	
Budgetoverschrijdingen op activeerbare activiteiten (investeringen of totaal geautoriseerd budget) waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere afschrijvings- en financieringslasten in het jaar zelf of pas in de volgende jaren/jaar van investeren		X
– afschrijvings- en financieringslasten in latere jaren	X	

Begrotingsafwijkingen die in formele zin onrechtmatig zijn maar niet meetellen voor het oordeel over de rechtmatigheid van de accountant moeten worden opgenomen in het verslag van de accountant. De raad moet deze afwijkingen bij het vaststellen van de jaarrekening expliciet autoriseren. Voorwaarde is dat de overschrijdingen goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen.

3.4.2 Niet naleven van wet- en regelgeving

In het navolgende schema² is weergegeven wat het effect is van een afwijking van wet- en regelgeving en de consequenties voor het oordeel over de rechtmatigheid voor wat betreft de financiële beheershandelingen:

<i>Afwijkingen van wet- en regelgeving worden</i>	<i>alleen</i>	<i>meegewogen</i>
<i>en hebben betrekking op:</i>	<i>vermeld</i>	<i>in het</i>
	<i>in het</i>	<i>accountantsoordeel</i>
	<i>verslag</i>	<i>en</i>
	<i>van</i>	<i>vermeld in</i>
	<i>bevindingen</i>	<i>het VvB</i>
	<i>(VvB)</i>	
Bepalingen in wet- en regelgeving worden niet nageleefd (voorwaardencriterium), maar dit zal geen financiële consequenties hebben die in de jaarrekening tot uitdrukking moeten komen.	X	

² Kadernota rechtmatigheid 2018

<i>Afwijkingen van wet- en regelgeving worden</i>	<i>alleen</i>	<i>meegewogen</i>
<i>en hebben betrekking op:</i>	<i>vermeld</i>	<i>in het</i>
	<i>in het</i>	<i>accountantsoordeel</i>
	<i>verslag</i>	<i>en</i>
	<i>van</i>	<i>vermeld in</i>
	<i>bevindingen</i>	<i>het VvB</i>
	<i>(VvB)</i>	
Bepalingen in wet- en regelgeving worden niet nageleefd (voorwaarden criterium), en hieruit kunnen financiële consequenties voortvloeien die in de jaarrekening tot uitdrukking moeten komen.		X
Er zijn geen effectieve M&O maatregelen en mede als gevolg daarvan zijn rechtmatigheidsafwijkingen en/of onzekerheden geconstateerd die ook consequenties hebben voor jaarrekeningposten. (M&O criterium)		X
Er zijn geen effectieve M&O-maatregelen, maar ondanks dat zijn er geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd. (M&O criterium)	X	

Bijlage 1 Overzicht wet- en regelgeving

Bijlage 1 Overzicht wet- en regelgeving 2020

Programma 2020	Proces	Wetgeving extern	Interne regelgeving
Bedrijfsvoering en overhead	Bedrijfsvoering	Wet ter voorkoming van witwassen en financiering terrorisme (Uitvoeringsbesluit)	
		Wet op het BTW Compensatiefonds	
		Wet op de vennootschapsbelasting 1969	
		Wet op de omzetbelasting 1968	
		Wet op de economische delicten	
		Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen	
		Wet markt en overheid	
		Wet gemeenschappelijke regelingen	
		Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur	
		Verdrag Betreffende de Werking van de Europese Unie (VWEU); artikel 107, 108, 109.	
		Mededingingswet	
		Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV)	
		Het Besluit Accountantscontrole Decentrale overheden (BADO)	
		Grondwet	
		Gemeentewet	
		Financiële verhoudingswet	
		De-minimisverordening (1407/2013), (360/2012), (DAEB).	
		Burgerlijk wetboek	
		Ambtenarenwet 2017	
		Algemene wet bestuursrecht	
			Financiële verordening (2017)
			Mandaatregeling gemeente Utrecht
			Nota kapitaalgoederen
			Nota reserves en voorzieningen
			Nota risicomanagement en weerstandsvermogen
			Nota waarden, activeren en afschrijven van vaste activa (vanaf 2017)
			Organisatieregeling gemeente Utrecht
			Verordening voor periodiek onderzoek door het college naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het door het college gevoerde bestuur van de gemeente Utrecht
	Inkopen en aanbesteden	Herziene aanbestedingswet en –besluit (juli 2016)	
		EU aanbestedingsregels en richtlijnen	
		Aanbestedingswet en –besluit 2012 (Drempelwaarden Europees Aanbesteden, Gids proportionaliteit)	
		Aanbestedingsreglement Werken (ARW)	
	Personeel		Algemene voorwaarden gemeente Utrecht
			Nota inkoop
		Wet verbetering poortwachter	
		Wet Normering Topinkomens	
		Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) per 1-1-2020; Cao Gemeenten	
		Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp)	
		Wet arbeid en zorg	
		Sociale verzekeringswetten	
		Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers	
		Pensioenwetgeving	
		Fiscale regelgeving	
		Burgerlijk wetboek	
		Arbeidstijdenwet	
		Ambtenarenwet 2017	
		Algemene wet bestuursrecht	
			Belastingdienst declaratie HB
			Handboek Utrechts Personeel
			Regeling rechtspositie burgemeester en wethouder 2019
Bewoners en bestuur	Burgerzaken	Wet rechten burgerlijke stand	
		Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp)	
		Wet basisregistratie personen BRP	
		Paspoortwet art 2/7	
		Legesbesluit Akten Burgerlijke Stand	
		Gemeentewet art 156/229	
		Databankenwet	
		Burgerlijk wetboek	
		Besluit en (regeling elektronische) bekendmaking en beschikbaarstelling regelgeving decentrale overheden	
		Algemene wet bestuursrecht	
	Raad		Beheer- en privacyverordening basisregistratie personen en gemeentelijke bevolkingsadministratie Utrecht
			Verordening op de heffing en invordering van leges 2020 gemeente Utrecht
			Financiële verordening griffie
			Verordening op de financiële bijdrage aan fracties gemeente Utrecht
			Verordening op de raadscommissies 2020
			Verordening rechtspositie raads- en commissieleden gemeente Utrecht 2019
			Verordening Rekenkamer Utrecht 2018
			Verordening vergoeding aan leden van andere overlegorganen dan commissies
Stedelijke ontwikkeling	Erfpacht	Wet op de ruimtelijke ontwikkeling	
	Grondexploitatie		Conversieregeling erfpacht 2017 gemeente Utrecht
		Wet voorkeursrecht gemeenten	
		Wet ruimtelijke ordening (Wro)	
		Verdrag Betreffende de Werking van de Europese Unie (VWEU); artikel 107, 108, 109.	
		Onteiningswet	
		Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV)	
		De-minimisverordening (1407/2013), (360/2012), (DAEB).	
		Besluit ruimtelijke ordening (Bro)	
	Omgevingsvergunning		Exploitatieverordening gemeente Utrecht 1997
			Financieringsstatuut gemeente Utrecht
			Grondprijzenbrief
			Nota grondbeleid
		Woningwet	
		Wet milieubeheer	
		Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur	
		Wet algemene bepaling omgevingsrecht	
		Invoeringsbesluit Wet algemene bepalingen omgevingsrecht	
		Gemeentewet art 156/229	

Programma 2020	Proces	Wetgeving extern	Interne regelgeving
Stedelijke ontwikkeling	Omgevingsvergunning	Bouwbesluit	Bouwverordening Gemeente Utrecht (woningwet)
			Huisvestingsverordening Regio Utrecht 2019, gemeente Utrecht
			Verordening op de heffing en invordering van leges omgevingsvergunning gemeente Utrecht 2020
		Reclame	Reclameverordening gemeente Utrecht 2017
		Stedelijke vernieuwing	
		Woningwet	
		Huisvestingswet 2014	
			Bouwverordening Gemeente Utrecht
			Monumentenverordening Utrecht 2010
			Verordening op de Archeologische Monumentenzorg
Bereikbaarheid	Parkeervergunning	Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur	
		Regeling gehandicaptenparkeerkaart	
		Gemeentewet art 156/225/228	
		Besluit administratieve bepalingen inzake het wegverkeer	
		Algemene wet bestuursrecht	
			Verordening op de heffing en invordering van Parkeerbelastingen 2020 gemeente Utrecht
			Verordening op het gebruik van parkeerplaatsen en de verlening van vergunningen voor het parkeren 2014
	Straatparkeren	Wegenverkeerswet / wegenwet	
		Gemeentewet art 156/225/228	
			Beleidsregels Parkeernormen Fiets en Auto 2019 (Bijlage I Nota Stallen en parkeren)
			Procedure invoeren betaald parkeren 2014
			Verordening op de heffing en invordering van Parkeerbelastingen 2020 gemeente Utrecht
	Wegenbeheer	Wegenwet	
		Wegenverkeerswet (1994)	
		Besluit buitengebruikstelling voertuigen (1990)	
		Besluit administratieve bepalingen wegverkeer (1990)	
			Algemene plaatselijke verordening
Openbare ruimte en groen	Afvalstoffenheffing	Wet milieubeheer art 15.33	Afvalstoffenverordening Utrecht 2010
			Kwijtscheldingsregeling gemeentelijke belastingen en heffingen 2013
			Verordening op de heffing en invordering van afvalstoffenheffing 2020 gemeente Utrecht
		Grafrechten	Verordening op de heffing en invordering van rechten begraafplaatsen 2020
			Nota lokale heffingen
	Groenbeheer	Gemeentewet art 149	Verordening tot vaststelling van de bebouwde kom Houtopstanden 2018, gemeente Utrecht
		Havenbeheer	Gemeentewet art 156, 229
			Verordening op de heffing en invordering van Brug-, schut- en havengelden 2020 gemeente Utrecht
		Marktelden	Gemeentewet
			Nota lokale heffingen
	Rioolheffing		Verordening op de heffing en invordering van marktelden 2020 gemeente Utrecht
		Gemeentewet art 156, 228a, 229b	
			Kwijtscheldingsregeling gemeentelijke belastingen en heffingen 2013
			Verordening op de heffing en invordering van rioolheffing 2020 gemeente Utrecht
Werk en Inkomen	Sociale uitkeringen	Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen	
		Wet stimulering arbeidsparticipatie	
		Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	
		Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	
		Uitvoeringsbesluit wet maatschappelijke ondersteuning 2015	
		Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers	
		Regeling Participatiewet, IOAW, IOAZ	
		Regeling loonkostensubsidie Participatiewet	
		Participatiewet	
		Boetebesluit sociale verzekeringswetten	
		Besluit taaltoets Participatiewet	
		Besluit Participatiewet	
		Besluit loonkostensubsidie Participatiewet	
		Besluit gelijkstelling vreemdelingen Participatiewet, IOAW, IOAZ	
		Besluit extramurale vrijheidsbeneming en sociale zekerheid	
		Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (Bbz 2004)	
		Besluit advisering beschut werk	
		Besluit aanwijzing registratie gezamenlijke huishouding 1998	
			Verordening afstemming, bestuurlijke boete en handhaving Participatiewet, IOAW en IOAZ Utrecht 2015
			Verordening individuele inkomensloeslag gemeente Utrecht 2019
			Verordening re-integratie, studietoelag en tegenprestatie Participatiewet 2015, werken aan werk gemeente Utrecht
	Sociale werkvoorziening	Wet sociale werkvoorziening art 7	Verordening Persoonsgebonden budget Begeleid Werken Wet sociale werkvoorziening
Onderwijs	Onderwijs	Wet primair onderwijs	
		Wet op het voortgezet onderwijs	
		Wet op de expertisecentra	
		Leerplichtwet	
			Verordening leerlingenvervoer gemeente Utrecht 2015
Ondersteuning op maat	Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp		Verordening materiële financiële gelijkstelling onderwijs
		Wet maatschappelijke ondersteuning	Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Utrecht 2015
		Wet langdurige zorg	
		Uitvoeringsbesluit wet maatschappelijke ondersteuning 2015	
		Jeugdwet art 2.9	
Ondersteuning op maat / Samenleven en Sport	Subsidies		Financieel besluit Jeugdhulp 2020 gemeente Utrecht
			Nadere regels Wmo 2020, inclusief Financieel besluit, gemeente Utrecht
			Verordening Jeugdhulp 2020 gemeente Utrecht
			Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Utrecht 2020
		Wet gemeenschappelijke regelingen	

Programma 2020	Proces	Wetgeving extern	Interne regelgeving
Ondersteuning op maat /	Subsidies	Wet Dwangsom en Beroep bij niet tijdig beslissen Verdrag Betreffende de Werking van de Europese Unie (VWEU); artikel 107, 108, 109. De-minimisverordening (1407/2013), (360/2012), (DAEB). Algemene wet bestuursrecht	Accountantsprotocol Subsidies gemeente Utrecht Algemene Subsidieverordening (ASV) gemeente Utrecht Individuele subsidieregelingen Verantwoordingsprotocol gemeente Utrecht
Utrechts Vastgoed	Huren en pachten	Woningwet Wet markt en overheid Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur Verdrag Betreffende de Werking van de Europese Unie (VWEU); artikel 107, 108, 109. Leegstandswet Huisvestingswet 2014 De-minimisverordening (1407/2013), (360/2012), (DAEB). Gemeentewet art 226	
Algemene middelen	Hondenbelasting		Kwijtscheldingsregeling gemeentelijke belastingen en heffingen 2013 Verordening op de heffing en invordering van hondenbelasting 2020
	Onroerende zaakbelasting	Wet waardering onroerende zaken Wet Basisregistratie adressen en gebouwen (BAG) Invorderingswet (1990) Gemeentewet art 220 Algemene wet inzake rijksbelastingen	Kwijtscheldingsregeling gemeentelijke belastingen en heffingen 2013 Verordening op de heffing en invordering van onroerende-zaakbelastingen 2020 gemeente Utrecht
	Ontvangen subsidies	Subsidievoorwaarden provincie EU verordeningen	
	Overige heffingen	Wet op de bedrijveninvesteringszones art 1, 7	Verordening op de heffing en de invordering van een BI2-bijdrage en op de subsidie voor de BI-zone Woonboulevard 2016
	Precariobelasting	Gemeentewet art 228	Verordening op de heffing en invordering van precariobelasting 2020 gemeente Utrecht
	Toeristenbelasting	Gemeentewet art 224	Verordening op de heffing en invordering van Toeristenbelasting 2019 gemeente Utrecht
	Treasury	Wet markt en overheid Wet houdbare overheidsfinanciën (Hof) Wet financiering decentrale overheden (Fido) Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden (Ufdo) Regeling uitkeringen en derivaten decentrale overheden (Ruddo) Regeling schatstibankieren decentrale overheden Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) Besluit leningvoorwaarden decentrale overheden (Blido)	Financieringsstatuut gemeente Utrecht
SISA bijlage	SISA	VWS H9 Specifieke uitkering opzet expertisecentra jeugdhulp 2020 VWS H8 Specifieke uitkering voor lokale Sportakkoorden (Regeling Sportakkoord) VWS H7 Regeling specifieke uitkering aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling VWS H4 Specifieke uitkering investering sport (SPUK Sport) VWS H10 Regeling specifieke uitkering vastgoedtransitie gesloten jeugdhulp 2020 VWS H1 Ministeriële regeling heroïnebehandeling SZW G3 Bbz 2004 levensonderhoud gevestigd zelfstandigen, kapitaalverstrekking SZW G2 Gebundelde uitkering Participatiewet Loonkostensubsidie IOAW IOAZ Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen SISA Regeling informatieverstrekking sisa OCW D8 Specifieke uitkering Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 OCW D1A Regionale maatregelen voortijdig schoolverlaten 2016-2021 OCW D12A Regionale maatregelen voortijdig schoolverlaten 2020-2024 OCW D12 Regeling inzake de regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten 2021 OCW D11 Verlening extra financiële middelen specifieke uitkering RMC-functie OCW D10 Besluit Specifieke uitkering educatie OCW D1 Regeling inzake regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten 2020 LNV L5 Regio Deal vitale wijken Overvecht, Batau en Vollenhove JenV A6 Specifieke uitkering preventieve aanpak tegen ondermijning (onderdeel BOTOC) JenV A5 Specifieke uitkering versterking van de lokale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme IenW E42 Bodemsanering Griffpark IenW E38 Tijdelijke stimuleringsregeling veilig, doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur 2020 IenW E27B Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SISA tussen medeoverheden) IenW E20 Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2020-2022 IenW E20 Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2020-2021 IenW E13 Slimme Laadpleinen FIN B1 Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek BZK C9 Woningbouwimpuls eerste tranche BZK C31 Maatregel huisvesting kwetsbare groepen BZK C28 Spuk pilots goed verhuurderschap Schiedam, Utrecht, Tilburg BZK C12 Nieuwe Sleutel Projecten (NSP) BZK C10 Innovatiebudget Digitale Overheid 2020 BZK C1 Specifieke uitkering reductie energiegebruik	

Project Procesoptimalisatie Schriftelijke Vragen bij een P&C Cyclus.

Van: Financieel Adviseurs, Afdeling Financiën (FIJ)

Auteur: Ton van Waas

Versie 0.9 - 5 maart 2021

Dit is ons idee

Een pilot starten met één fractie bij behandeling van de Jaarstukken 2020 waarbij deze fractie de schriftelijke vragen online met een formulier kan stellen.

Achtergrond

De leverancier van de software, waarin de beleidsdocumenten worden samengesteld, biedt de mogelijkheid voor een raadslid/fractie om online bij een beleidsdocument notities te maken en vragen te stellen. Raadsleden kunnen hun vragen en opmerkingen eenvoudig delen en ze met een online formulier direct in het beleidsdocument zetten.

Vragen komen op eenduidige wijze bij de P&C Coördinator, die op haar beurt de vragen eenvoudig kan overnemen.

Context

Op dit moment worden schriftelijke vraag per e-mail aangeleverd aan de P&C coördinator door de raadsleden/fracties. Het verwerken van deze vragen voor beantwoording is vooral handmatig werk en tijdrovend. De coördinator moet elke individuele vraag koppelen aan hoofdstuk en paragraaf in het beleidsdocument en in een totaaloverzicht plaatsen.

Dit kan de oplossing opleveren

Voor raadsleden/fracties:

- De raadsleden kunnen hun vragen en opmerkingen eenvoudig bundelen samen met de vragen van de overige fractieleden;
- Via de notities en de vragen snel op de juiste locatie in het document kunnen komen;
- De vragen en notities snel met elkaar kunnen delen;
- Vermindering van verbruik papier en makkelijk vanaf laptop of mobile device uit te voeren;
- Geen dik boekwerk meer mee te slepen.

Voor de ambtelijke organisatie:

- Vragen komen op eenduidige wijze bij de coördinatie, die op haar beurt de vragen eenvoudig kan overnemen en verwerken voor beantwoording;
- Bespaart veel overtypewerk in een Excel-bestand;
- Verkleint het risico op fouten;
- Besparing per product ongeveer 8 uur;
- Vereenvoudigd de beheersing van het proces;

Voorbeelden voor een leesbaardere begroting

Maart/april 2021
Gloria Sundermann

Gemeente Utrecht

Leeswijzer

Welke begrotingen werden onderzocht?

Alle begrotingen van de G20 waarvan een PDF-boekwerk beschikbaar is, plus gemeente Rotterdam.

Wat werd onderzocht?

De opzet en inhoud van de programma's, niet van de begroting als geheel. Er is voornamelijk gekeken naar programma Veiligheid, omdat dit in de meeste begrotingen zowel voorkomt als overeenkomt. Waar dit niet mogelijk of niet van toepassing is, is naar andere programma's gekeken. Ook voor de gemeente Utrecht is het programma Veiligheid leidend. Hierbij is op te merken dat de opbouw en leesbaarheid van de Utrechtse programma's onderling behoorlijk verschilt. Dit kan in de tabellen met het algemene overzicht voor een vertekend beeld zorgen.

Zoals door de raad gewenst ligt de focus van het onderzoek op de financiële context.

Hoe is deze presentatie te lezen?

Aan het begin staat een algemeen overzicht van de resultaten per onderzocht aspect.

Vervolgens zijn van een aantal aspecten voorbeelden opgenomen waar dit voor de beeldvorming van de commissieleden handig is.

De presentatie is doorklikbaar voor een groter leesgemak. Dit mechanisme werkt het best in een diavoorstelling of als PDF-versie. De aanklikbare elementen hebben de vorm van rode buttons.

Op de sheet 8 vindt u een overzicht van de verbeteringen die we voor de Begroting 2022 kunnen implementeren.

Overzicht analyse begrotingen

Overzicht						
	Lengte tekst	Heldere programmaindeling	Totaaloverzicht baten/lasten per programma	Grootste materiele wijzigingen tov voorgaand jaar apart aangegeven	Overige visualisatie (geen tabellen)	Infographics
Amsterdam	Kort	Ja	Ja	Nee	Nee	Nee
Den Haag	Lang	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee
Rotterdam	Lang	Nee	Ja	Ja	Nee	Nee
Utrecht	Lang	Nee*	Nee	Ja**	Nee	Nee
Eindhoven	Matig	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee
Groningen	Lang	Nee	Ja	Nee	Nee	Nee
Tilburg	Kort	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee
Almere	Kort	Nee	Nee	Ja	Nee	Nee
Breda	Matig	Nee	Ja	Nee	Nee	Nee
Apeldoorn	Lang	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee
Haarlem	Kort	Nee	Ja	Ja	Nee	Nee
Arnhem	Matig	Nee	Ja	Nee	Nee	Nee
Enschede	Lang	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee
Amersfoort	Kort	Ja	Ja	Summier	Nee	Nee
Zaanstad	Lang	Ja	Ja	Nee	Ja	Nee
Zoetermeer	Matig	Ja	Ja	Nee	Ja	Nee

*de mate van overzichtelijkheid verschilt in het boekwerk per programma

** alleen op de website

Kaderstelling				
	Kaderstelling expliciet	Doelen en activiteiten overzichtelijk en duidelijk	Wettelijke indicatoren overzichtelijk en duidelijk	Effectindicatoren overzichtelijk en duidelijk
Amsterdam	Ja	Ja	Ja	Ja
Den Haag	Nee	Nee	Ja	Ja
Rotterdam	Ja	Ja	Nee	Ja
Utrecht	Nee	Nee	Nee*	Ja
Eindhoven	Nee	Ja	Ja	Nee
Groningen	Ja	Ja	Nee	Ja
Tilburg	Nee	Nee	Nee	Ja
Almere	Nee	Nee	Nee	Nee
Breda	Ja	Ja	Nee	Nee
Apeldoorn	Ja	Ja	Ja	Ja
Haarlem	Ja	Ja	Nee	Ja
Arnhem	Ja	Nee	Ja	Nee
Enschede	Nee	Nee	Ja	Nee*
Amersfoort	Ja	Ja	Nee	Ja
Zaandstad	Ja	Ja	Ja	Ja
Zoetermeer	Nee	Ja	Nee	Ja

Duiding op financiën			
	Toelichting cijfers / tabellen	Duidelijk waar baten/lasten uit bestaan	Duidelijke duiding op verandering in cijfers
Amsterdam	Ja	Ja	Nee
Den Haag	Nee	Nee	Nee
Rotterdam	Summier	Summier	Ja
Utrecht	Summier	Summier	Ja
Eindhoven	Summier	Nee	Summier
Groningen	Ja	Ja	Ja
Tilburg	Summier	Summier	Ja
Almere	Summier	Nee	Ja
Breda	Ja	Ja	Ja
Apeldoorn	Ja	Summier	Ja
Haarlem	Nee	Nee	Nee
Arnhem	Ja	Ja	Ja
Enschede	Ja	Ja	Ja
Amersfoort	Ja	Ja	Ja
Zaanstad	Summier	Nee	Summier
Zoetermeer	Summier	Nee*	Summier

(Politieke) keuzes			
	Onderscheid going-concern / keuzes	Uitleg wat betekent de keuze financieel	Duidelijk welke investeringen ten grondslag liggen
Amsterdam	Nee	Nee	Nee
Den Haag	Nee	Nee	Nee
Rotterdam	Nee	Nee	Nee
Utrecht	Nee	Nee	Nee
Eindhoven	Nee	Nee	Nee
Groningen	Nee	Nee	Nee
Tilburg	Ja	Ja	Ja
Almere	Ja	Ja	Nee
Breda	Summier	Nee	Ja
Apeldoorn	Nee	Nee	Nee
Haarlem	Ja	Summier	Ja
Arnhem	Nee	Nee	Nee
Enschede	Ja	Nee	Nee
Amersfoort	Ja*	Ja*	Ja
Zaanstad	Nee	Nee	Nee
Zoetermeer	Ja	Ja	Ja

Voorbeelden

Klik op de onderwerpen waarvan u voorbeelden wilt zien

**Onderscheid
going-concern // voorliggende
keuzes
in de financiële context**

Geplande investeringen

**Grootste materiele
wijzigingen apart
aangegeven**

Extra visualisatie

Verbetervoorstellen Begroting 2022

De volgende aanpassingen kunnen we voor de Begroting 2022 doorvoeren:

- Grootste materiële wijzigingen apart aangeven
Hiervoor moeten we een minimumbedrag vastleggen.
- Extra visualisatie
Dit in het kader van externe communicatie naar de stad.
- Overzicht met geplande investeringen
Naar verwachting is de nieuwe LIAS-module hiervoor rond het begin van de zomer klaar.

Terug naar
overzicht

Voorbeeld Tilburg

Onderdeel *Nieuw beleid* laat per programma de te maken keuzes zien (hier geel gearceerd)

Volgend
voorbeeld

Nieuw beleid (x € 1.000,-)	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
9. Stichting Poels	50 N	50 N	50 N	50 N
Verrekening met transformatieopgave	50 V	50 V	50 V	50 V

De Raad heeft een motie aangenomen (motie 21 nieuw) bij de begrotingsbehandeling 2019 waarin het college wordt verzocht per 2021 te zorgen voor een structurele bijdrage in de kosten voor huisvesting van stichting Poels. De subsidie leidt structureel tot een verhoging van de financiële transformatieopgave.

10. Subsidie Ronde Tafelhuis	42 N	42 N	42 N	42 N
Verrekening met transformatieopgave	42 V	42 V	42 V	42 V

Het Ronde Tafelhuis (RTH) is voor het "bevorderen van sociale cohesie" in Tilburg-Noord. Centraal hierbij staan de activiteiten die zijn gericht op het leggen van verbindingen tussen burgers en groepen van burgers. Ze hebben een belangrijke rol in de pactaanpak in Noord. Door het toenemende beroep dat op activiteiten van het RTH is gedaan, is gebleken dat het oorspronkelijke subsidiebedrag te laag is. De verhoging van de subsidie leidt structureel tot een verhoging van de financiële transformatieopgave in het sociaal domein.

11. Turnhal				
Exploitatielasten Turnhal	-	-	351 N	351 N
Exploitatiebaten Turnhal	-	-	71 V	71 V

Er is momenteel geen geschikte voorziening voor de vier gymnastiekverenigingen. Deze nieuwe hal is hoofdzakelijk voor de turnsport, maar heeft ook een functie voor andere gebruikers, zoals sportopleidingen, diverse takken van (top)sport en mogelijk voor urban sports. We bouwen de turnaccommodatie in combinatie met een reeds geplande nieuwe gymzaal, waarvan de investerings- en exploitatielasten al eerder zijn opgenomen in de meerjarenbegroting. De bedragen zijn nog gebaseerd op indicatieve ramingen. Op een later moment wordt uw raad een voorstel gedaan voor het benodigde investeringskrediet. Daarop vooruitlopend vragen wij u in 2021 alvast een voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen van € 150.000,-.

12. Topsportfonds	50 N	50 N	-	-
-------------------	------	------	---	---

Wij stellen voor, conform aanvaarde motie 09 Hoofdpijnenbrief, om € 50.000,- per jaar beschikbaar te stellen voor een topsportfonds in 2021 en 2022. Verdere uitwerking en voorwaarden waaronder toekenningen plaats vinden volgt nog.

Terug naar
overzicht

Voorbeeld Almere

Onderdeel *Bezuinigingen* gaat in op
gemaakte of te maken keuzes (hier geel
gearceerd)

Volgend
voorbeeld

Gemeente Utrecht

Bezuinigingen

bedragen x € 1.000

	2020	2021	2022	2023	2024
inzet OAB-middelen	383	500	500		
sportgala en verenigingsondersteuning		98	64		
topsportlijn ten laste van FVA		142	142	142	142
totaal	383	740	706	142	142

Inzet OAB-middelen

bedragen x € 1.000

omschrijving	2020	2021	2022	2023	2024
Asschermiddelen	383	383	383		
overige programma's		117	117		
totaal	383	500	500		

Topsportlijn ten laste van FVA

In 2021 wordt de sportvisie opgeleverd. Deze sportvisie gaat over hoe Almere in de toekomst sport en beweegt. Topsport is belangrijk omdat het breedtesport stimuleert. De programmering van het topsportcentrum is hierbij van belang. De evenementen daar bieden vermaak aan het Almeerse publiek en hebben ook een bredere, vaak zelfs landelijke, uitstraling. Bovendien zetten ze Almere op de kaart als sportstad. Het heeft daardoor een effect op de sportbeoefening in de stad.

Sport is op dit moment nog geen onderdeel van de programmalijnen van het Fonds Verstedelijking Almere (FVA). Met de partners zijn wij in overleg om een programmalijn (top)sport toe te voegen aan het FVA. Op dit moment zijn er binnen het FVA dan ook nog geen middelen voor sport gereserveerd. De volgende gelegenheid via het reguliere proces is om dit in het volgende jaarprogramma (2022) op te nemen. In de spelregels van het FVA staat dat het mogelijk is om, middels een apart besluit, tussentijds een bijdrage te vragen. Wij stellen voor, vooruitlopend op de sportvisie 2021, een bedrag van € 0,7 miljoen aan te vragen voor de programmering van topsportevenementen in de topsporthal. De opgenomen bedragen in de begroting kunnen daardoor vrijvallen ten gunste van het perspectief. Het betreft een periode van 5 jaar (2021 t/m 2025) op basis van een maximaal bedrag van € 142.000 per jaar.

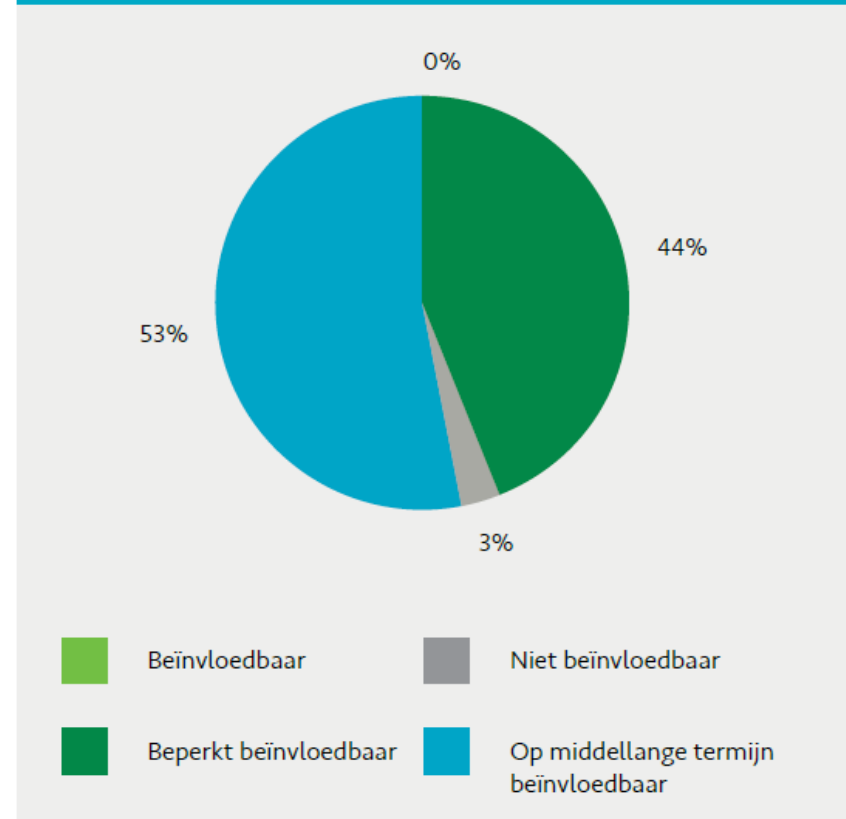
Terug naar
overzicht

Voorbeeld Zaanstad
Beïnvloedbaarheid van
de kosten wordt apart
toegelicht

Volgend
voorbeeld

Beïnvloedbaarheid kosten

Beïnvloedbaarheid van de lasten

Toelichting

Beïnvloedbaar:

In dit programma zijn geen direct beïnvloedbare kosten.

Beperkt beïnvloedbaar:

Deze kosten betreffen vooral de bijdrage aan de Veiligheidsregio Zaanstreek Waterland. Verder gaat het om budgetten voor openbare orde en veiligheid (zoals de jeugd aanpak en beleid en handhaving), kosten van het gemeente archief, algemene kosten van burgerzaken, uitvoering van nautisch beheer, kosten van de verkiezingen en kosten van welstand.

Op middellange termijn beïnvloedbaar:

Dit betreft bijna geheel de personeelskosten (99%). Verder betreft dit een subsidie voor antidiscriminatiezaken.

Niet beïnvloedbaar:

Deze kosten bestaan met name uit de kosten van de secretarieleges (reisdocumenten, rijbewijzen, verklaringen over gedrag en naturalisatie documenten). Ook kosten van funderingsherstel vallen hieronder.

Terug naar
overzicht

Voorbeeld Zoetermeer (1)
Onderdeel *Beleidsperspectief* gaat in op te maken keuzes (hier geel gearceerd)

Volgend
voorbeeld

2.2.3.1 Beleidswijzigingen

Versterking en uitbouw kenniseconomie vanuit Dutch Innovation Park

Een goed functionerende kenniseconomie met bedrijvigheid, een actieve beroepsbevolking en kwalitatief hoogwaardig onderwijs is van essentieel belang voor een sterke stad. Daarnaast is voor de groei van de stad (Schaalsprong) ook een bijbehorende groei van het aantal banen noodzakelijk. De aanwezigheid van onderwijs en onderzoek, dat aansluit bij de vraag vanuit het bedrijfsleven en daarmee de aanwezigheid van goed opgeleid personeel is een belangrijke vestigingsvoorwaarde voor de Zoetermeerse bedrijven.

De gevraagde tijdelijke middelen voor 2021 van € 120.000 zijn om de ambtelijke inzet (1fte) van een (tijdelijk) projectleider stedelijke kenniseconomie, met een werkbudget, te kunnen voortzetten. De projectleider is de aanjager voor het bevorderen van kenniseconomische groei in Zoetermeer, door middel van het verbinden van lectoraten, en daarmee kennis en innovatie, aan Zoetermeerse maatschappelijke vraagstukken.

Het voorstel is deze kosten te dekken vanuit een bijdrage van de Reserve Investeringsfonds.

Nieuw beleid	Bedragen x € 1.000			
	2021	2022	2023	2024
Investeringsimpuls 2021-2023 doorontwikkeling Werkbedrijf	250	250	250	0
Versterking en uitbouw kenniseconomie DIF	120	0	0	0
Versterking en uitbouw kenniseconomie DIF; dekking tlv RIF	-120	0	0	0
Strategie werklocaties	100	100	0	0
Strategie werklocaties; dekking tlv RIF	-100	-100	0	0
Saldo	250	250	250	0

Voorbeeld Zoetermeer (2)

Een apart onderdeel gaat in op
aangenomen moties

2.1.4 Aangenomen moties voorjaarsdebat

Motie 2006-11 Een leven lang leren	<u>Verzoekt het college:</u> - Voor het najaarsdebat enkele scenario's aan de raad te presenteren waaruit de mogelijkheden blijken om onderwijs in Zoetermeer beter aan te laten sluiten op de huidige ontwikkelingen in de arbeidsmarkt; - Binnen het opstellen van deze scenario's niet alleen te kijken naar de mogelijkheden die huidige opleiding- en scholingsaanbieders in Zoetermeer (kunnen gaan) bieden, maar ook actief partijen (onderwijs, bedrijfsleven of anders) van buiten de stad hiervoor te benaderen; - Binnen het opstellen van deze scenario's nadrukkelijk te kijken naar vernieuwende onderwijsconcepten zoals bijvoorbeeld associate degree-onderwijs, bedrijfsscholen en contractonderwijs; - In deze scenario's rekening te houden met de kosten die deze scenario's met zich meebrengen en bijbehorende financiële voorstellen te doen, zogenaamde als-dan scenario's. <u>Stand van zaken:</u> De motie is uitgewerkt in relatie met Zoetermeer 2040 en de handelingsperspectieven daarvoor. Dit vond rond de zomervakantie 2020 plaats ter voorbereiding van het najaarsdebat. De resultaten zullen in een latere fase meegenomen worden in de begroting 2021-2024.
Motie 2006-16 Getroffen gezinnen en schoolgaande kinderen door coronacrisis in beeld	<u>Verzoekt het college:</u> - Een inventarisatie op te maken om een beeld te krijgen welke (groepen) kinderen tussen wal en schip dreigen te belanden; - De raad op korte termijn te informeren over de resultaten van dit onderzoek en met een voorstel te komen hoe de gemeente het onderwijs kan ondersteunen het gat te dichten voor kinderen die tussen wal en schip kunnen vallen; <u>Stand van zaken:</u> Alle schoolbesturen in Zoetermeer zijn benaderd met de vraag of kinderen tussen wal en schip dreigen te vallen. Ook is hen gevraagd hoe de gemeente het onderwijs kan ondersteunen bij het vinden van een oplossing voor deze kinderen. Op deze vragen heeft het onderwijs aangegeven dat er geen kinderen tussen wal en schip zijn gevallen. Dit komt onder andere door de korte lijnen tussen gemeente, ondersteunende organisaties, kinderopvangorganisaties en schoolbesturen en doordat er binnen Zoetermeer een adequate en hechte ondersteuningsstructuur is. Eén schoolbestuur maakt zich wel zorgen over leerlingen in onveilige thuissituaties. Corona heeft geleid (en leidt nog steeds) tot complexere situaties in gezinnen. Ook wordt er aandacht gevraagd voor de gevolgen van 'armoede door corona' nu meer mensen hun baan (dreigen te) verliezen en in problemen financiële dreigen te komen. De raad ontvangt voor het Begrotingsdebat de afdoening van deze motie.

Terug naar
overzicht

Voorbeeld Breda

Op de tabel met cijfers volgt een korte toelichting per investering (voorbeeld in tabel geel gearceerd)

Volgend
voorbeeld

INVESTERINGEN

(bedragen x € 1.000)

Investerings in dit programma	Lopend krediet per 1-9-2020	Nog te voteren voor 2021	Nog te voteren voor 2022	Nog te voteren voor 2023	Nog te voteren voor 2024	Totaal beschikbare investeringsmiddelen
Openbare ruimte: wegen	4.834	700	700	700	-	6.934
Openbare ruimte: groen	1.568	1.090	1.090	1.090	1.090	5.928
Openbare verlichting	-	2.000	2.000	2.000	2.400	8.400
Groene pleinen & parken 2.0	833	-	833	833	-	2.499
Pleinenplan	-	120	-	-	-	120
Vastgoedbeheer	7.392	-	-	-	-	7.392
Talentencentrum	23.320	-	-	-	-	23.320
Doorstroomvoorziening	4.733	-	-	-	-	4.733
Sportaccomodaties	581	-	-	-	-	581
Verduurzaming gemeentelijk vastgoed	2.234	1.494	-	-	-	3.728
Afvalservice	-	200	200	200	200	800
Riolering	67.098	-	-	-	16.200	83.298
Totaal	112.593	5.604	4.823	4.823	19.890	147.733

Doorstroomvoorziening

De sloopwerkzaamheden zullen volgens de planning uitgevoerd worden in het voorjaar van 2021, daarna zal de realisatie van de nieuwbouw gestart worden.

Verduurzaming Gemeentelijk Vastgoed

In 2021 geven we verder uitvoering aan het meerjarenprogramma voor de verduurzaming van de gemeentelijke panden. De voorgestelde investering van € 1,494 miljoen betreft een rendabel krediet dat gedekt wordt uit energiebesparingen en bijdragen van huurders. De votering van dit bedrag zal via een afzonderlijk besluit plaatsvinden.

Geplande investeringen

Gemeente Utrecht

Terug naar
overzicht

Voorbeeld Haarlem

Binnen het programma is er geen verdere toelichting op de investeringen.

Wel worden de investeringen waarover de raad nog een besluit moet nemen apart benoemd.

Volgend
voorbeeld

Investerings programma

Ip-nr.	Omschrijving	Investering 2021
Investeringsen waarvoor reeds krediet is verleend		
GOB.92	Slachthuis gebouw E-renovatie en popcentrum	2.600
GRX.01	Vorbereiding grex 'Entree het Verre Oosten'	160
Investeringsen waarover nog een raadsbesluit moet worden genomen		
CLT.00	Vervangingsinvesteringen cultuurpodia	908
CLT.04	Vervanging Philharmonie (niet gebouwgebonden)	200
CLT.05	Vervanging Philharmonie (niet gebouwgebonden)	180
Totaal netto investeringen		4.048

Terug naar
overzicht

Voorbeeld Amersfoort

Binnen het programma is er geen verdere toelichting op de investeringen.

Nieuwe investeringen worden apart benoemd.

Geplande investeringen

Tabel: MI.1.1 Geplande investeringen

Programma	Jaar	Investering	2021	2022	2023	2024
1.1 Stedelijk beheer en milieu						
<u>A. Gepland (oorspronkelijk)</u>						
vervangingsinvesteringen or 2021	2021	9.144	0	320	318	315
cba oven en filter	2021	120	0	0	25	25
cba uitbreiding wachtruimte	2021	436	0	15	15	15
cba 2e fase masterplan	2022	3.872	0	0	136	135
cba transportmiddelen	2022	125	0	14	14	13
vervangingsinvestering or 2022	2022	10.000	0	0	350	347
vervangingsinvesteringen or 2023	2023	10.000	0	0	0	350
<u>C. Nieuw</u>						
rioleringen 2021	2021	9.000	0	315	313	311
vervangingsinvesteringen or 2024	2024	10.000	0	0	0	0
Totaal		43.706	0	664	1.170	1.512

Terug naar
overzicht

Voorbeeld Den Haag

De mutaties t.o.v. de laatste begroting worden benoemd, maar de duiding ontbreekt.

Volgend
voorbeeld

Gemeente Utrecht

Grootste materiele wijzigingen apart aangegeven

Financiële overzichten

bedragen x € 1.000

Lasten (incl. reserves)	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten Vastgestelde begroting 2020-2023	64.615	64.642	62.580	60.861	0
Reeds goedgekeurde mutaties	0	0	0	0	0
Subtotaal actuele begroting 2020-2023	64.615	64.642	62.580	60.861	0
Voorjaarsnota 2020	0	0	0	0	0
Actualisatie budgettair beeld	0	0	0	0	0
Knelpunten en noodzakelijke intensiveringen	0	0	0	0	0
Ruimte en maatregelen	0	0	0	0	0
Overige (neutrale) mutaties	2.868	1.441	1.487	1.713	62.573
Lasten Ontwerpbegroting 2021-2024	67.483	66.084	64.067	62.573	62.573

bedragen x € 1.000

Baten (incl. reserves)	2020	2021	2022	2023	2024
Baten Vastgestelde begroting 2020-2023	6.159	6.156	4.158	4.159	0
Reeds goedgekeurde mutaties	0	0	0	0	0
Subtotaal actuele begroting 2020-2023	6.159	6.156	4.158	4.159	0
Voorjaarsnota 2020	1.071	0	0	0	0
Actualisatie budgettair beeld	0	0	0	0	0
Knelpunten en noodzakelijke intensiveringen	0	0	0	0	0
Ruimte en maatregelen	0	0	0	0	0
Overige (neutrale) mutaties	2.399	0	0	0	4.159
Baten Ontwerpbegroting 2021-2024	9.629	6.156	4.158	4.159	4.159

Voorbeeld Tilburg

Onderdeel *Herijkingen* toont de belangrijkste wijzigingen incl. toelichting.

Herijkingen (x € 1.000,-)	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
1. Voldoen aan Greendeal buitensport	89 N	89 N	89 N	89 N
De 'Green Deal' Sport is een samenwerkingsovereenkomst tussen diverse partijen (ministeries en sport- en brancheorganisaties). Het doel is in 2020 tot passende maatregelen te komen vanwege het verbod op het professioneel gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Het Sportbedrijf Tilburg voert de verplichte maatregelen uiterlijk door per 1-1-2021 (uiterlijk 1 januari 2022 komt er een definitief verbod). De maatregelen betekenen extra inspanningen op verhardingen, natuurgrasvelden en kunstgrasvelden. De hiermee samenhangende kosten zijn berekend op € 174.000,- per jaar. Binnen de bedrijfsvoering van het Sportbedrijf is er maximaal € 85.000,- ruimte om hier structureel aan bij te dragen.				
2. Specifieke herijking armoederegelingen	319 N	319 N	319 N	319 N
Betreft indexering op de volgende regelingen:				
- Bijzondere bijstand € 153.000,-; prijs- (80%) en loonindexering (20%) tegen respectievelijk 3% en 1,4%. - Individuele inkomenstoeslag € 66.000,-; prijs- (80%) en loonindexering (20%) tegen respectievelijk 3% en 1,4%. - Collectieve ziektekostenverzekering minima € 100.000,-; tegen gemiddelde prijsstijging nominale premie 2020 ad 2,17% (volgens BS&F).				
3. Armoedebestrijding kinderen	39 N	39 N	39 N	39 N
Jaarlijks vindt in de meicirculaire actualisatie plaats van de verdeling voor de beschikbare middelen voor de bestrijding van de gevolgen van armoede onder kinderen ¹ . Het budget voor Tilburg wordt hierdoor verhoogd.				
4. Inwonersbijdrage GGD	120 N	172 N	141 N	163 N
De raming voor de inwonersbijdrage is geactualiseerd op basis van de conceptbegroting 2021 van de GGD Hart voor Brabant en de prognose (meerjarig) voor de inwonersaantallen. In de begroting van de GGD voor 2021 is een bedrag per inwoner opgenomen van € 34,09 (in 2020 € 33,24).				
5. Veilige steden	20 N	-	-	-
In de meicirculaire is ook voor 2021 een bijdrage opgenomen vanuit het ministerie van OCW met als doel de sociale veiligheid van vrouwen in de publieke ruimte te vergroten.				

Voorbeeld Almere

Op een totaaloverzicht met de belangrijkste mutaties volgt een korte toelichting.

Daarnaast heeft Almere ook een apart overzicht met de grootste bezuinigingen, waarbij hetzelfde format wordt gebruikt als hiernaast.

Bezuinigingen

bedragen x € 1.000

	2020	2021	2022	2023	2024
inzet OAB-middelen	383	500	500		
sportgala en verenigingsondersteuning		98	64		
topsportlijn ten laste van FVA		142	142	142	142
totaal	383	740	706	142	142

Inzet OAB-middelen

bedragen x € 1.000

omschrijving	2020	2021	2022	2023	2024
Asschermiddelen	383	383	383		
overige programma's		117	117		
totaal	383	500	500		

We hebben onderzocht of er kosten zijn voor onderwijs en jeugd die gedekt kunnen worden uit de Rijksmiddelen voor het onderwijsachterstandsbeleid (OAB). Dit kan als deze uitgaven aansluiten bij het doel van het beleid van het Rijk. In 2020 kan dit voor een bedrag van € 383.000 en in 2021 en 2022 voor een

Actualisatie perspectief

bedragen x € 1.000

	2020	2021	2022	2023	2024
experiment gesloten coffeeshopketen	-50	-100			
veilige steden	-28				
crisisbeheersing en brandweer		-295	-295	-295	-295
totaal	-78	-395	-295	-295	-295

Experiment gesloten coffeeshopketen

Bij de meicirculaire is via het gemeentefonds € 150.000 beschikbaar gesteld. Dit is bestemd voor de voorbereidingsfase van het experiment. Vooralsnog zetten we de taakmutatie in de tijd weg 2020 € 50.000 en 2021 € 100.000.

Veilige steden

bedragen x € 1.000

omschrijving	2020	2021	2022	2023	2024
bijdrage Rijk		28			
lasten	-28	-28			
totaal	-28				

Voor de aanpak straatintimidatie hebben we geld gekregen vanuit het gemeentefonds.

Crisisbeheersing en brandweer

De bijdrage van Almere voor 2021 aan de Veiligheidsregio Flevoland is €11.445.000. Dit is een stijging van € 460.000. De stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door loon- en prijscompensatie, van verschillende jaren. Een bedrag van € 165.000 wordt gedekt uit de beschikbare loon- en prijscompensatie van het gemeentefonds. Het resterende knelpunt bedraagt structureel € 295.000. De gemeenteraad heeft de ontwerpbegroting Veiligheidsregio Flevoland eerder al besproken en daarop een positieve reactie gegeven.

Voorbeeld Apeldoorn

Afwijkingen vanaf 0,5 mln.
worden per taakveld benoemd
en toegelicht.

Toelichting budgetafwijkingen / grote mutaties

De afwijkingen tussen 2020 en 2021 groter dan € 500.000 worden hier toegelicht.

Deze afwijkingen doen zich voor op de taakvelden Verkeer en vervoer (2.1), en Openbaar groen en (open lucht) recreatie (5.7).

Taakveld 2.1 Verkeer en Vervoer:

Er is in 2021 sprake een daling van de lasten van € 650.000 ten opzichte van 2020. Dit wordt voor het grootste deel veroorzaakt door:

- De ombuiging van € 400.000 op het budget voor ondersteuning van andersoortige / innovatieve vormen van vervoer. Deze ombuiging wordt nader toegelicht onder hoofddoelstelling 1.2 "optimale doorstroming met fiets, auto en openbaar vervoer".
- Tot 2020 zijn eenmalige budgetten beschikbaar gesteld voor de tunnel voor de Laan van Osseveld. In 2020 bedroeg het budget € 380.000. Met ingang van 2021 is geen sprake meer van eenmalige budgetten.
- Tegenover deze daling van lasten staan diverse meer- en minder uitgaven, per saldo hogere budgetten van € 130.000.

Taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie:

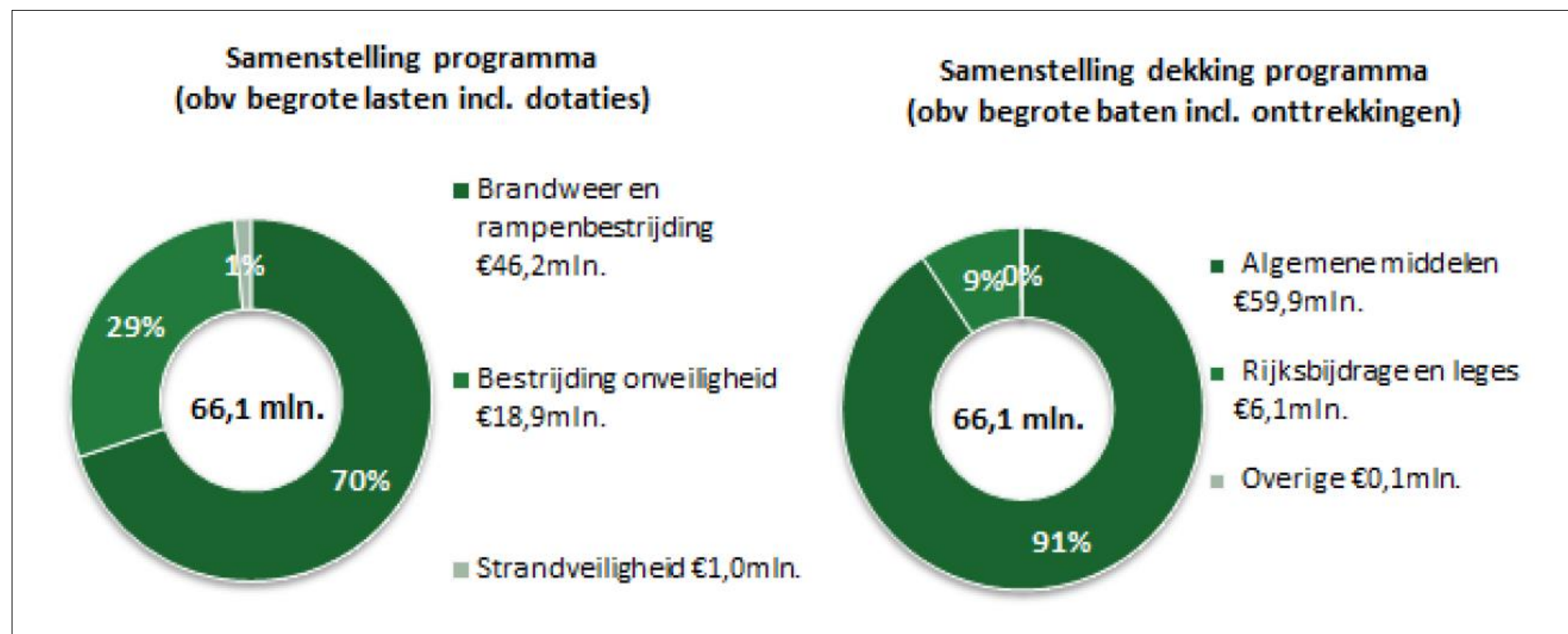
Het verschil op dit taakveld ten opzichte van 2020 bedraagt € 1.120.000.

Dit wordt veroorzaakt door:

[Terug naar
overzicht](#)

Voorbeeld Den Haag

Overzicht baten/lasten

[Volgend
voorbeeld](#)

Terug naar
overzicht

1.1 Crisisbeheersing en brandweer
1.2 Openbare orde en veiligheid.

Overzicht taakvelden

x € 1.000

Lasten

Baten

Mutatie reserves

Saldo

Overzicht financiën

Voorbeeld Eindhoven

Voor een betere vindbaarheid wordt voor bepaalde onderdelen gebruik gemaakt van icoontjes.

Verbeteren objectieve

In Eindhoven werken we
leefbaar en de stad (interne
criminaliteit).

Doelstelling

waarover in het Jaar

Intelligence en info

Op basis van in- en e
straatniveau in beeld
informatie als basis t

Prestatie

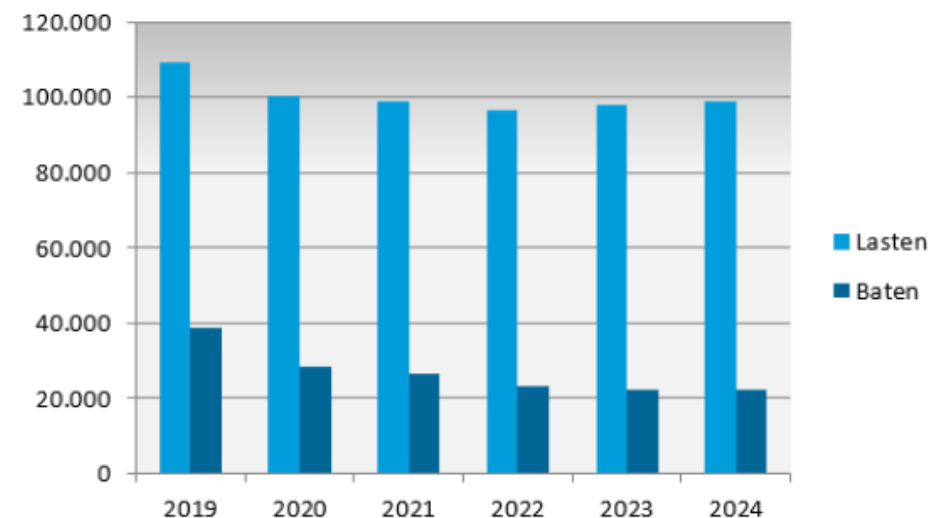
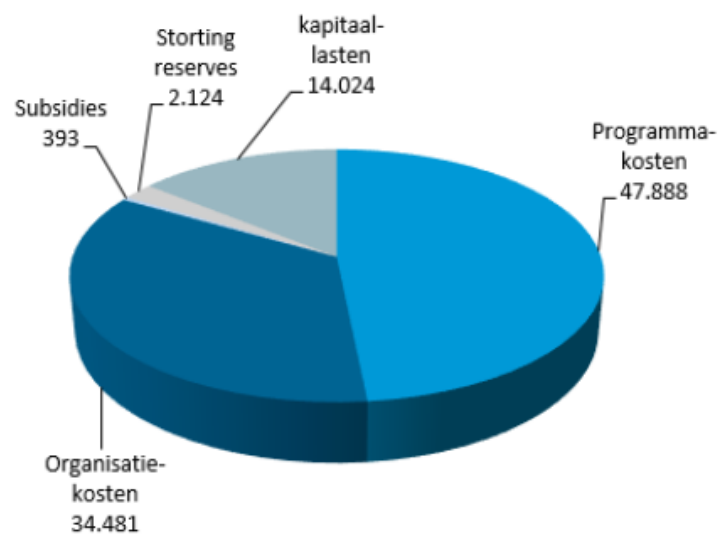
Volgend
voorbeeld

Terug naar
overzicht

Voorbeeld Tilburg

Er is een visualisatie van de lasten (links) en een grafiek over de ontwikkeling van baten en lasten (rechts), maar dit blijft op hoofdlijnen.

Volgend
voorbeeld

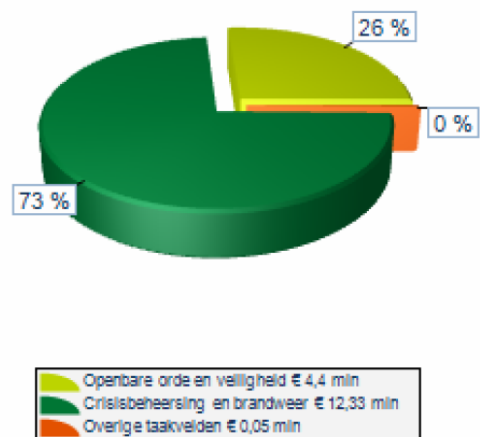

Terug naar
overzicht

Voorbeeld Apeldoorn

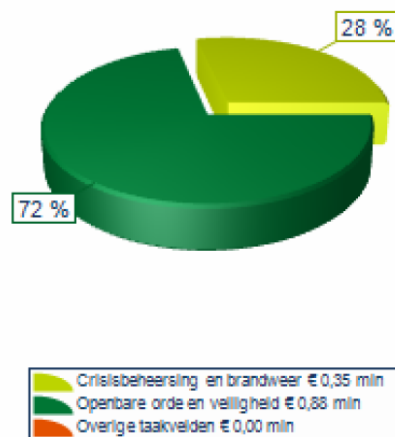
- Ontwikkeling effectindicatoren (rechts)
- Visualisatie baten en lasten (onder)

Uitgavenverdeling binnen programma

Totaal lasten: € 16,78 mln

Inkomstenverdeling binnen programma

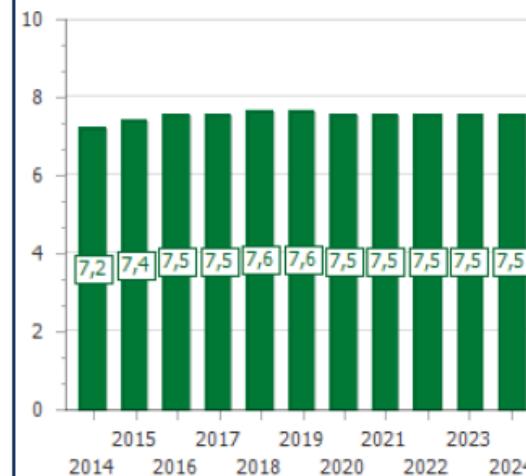

Totaal baten: € 1,23 mln

Effectindicatoren

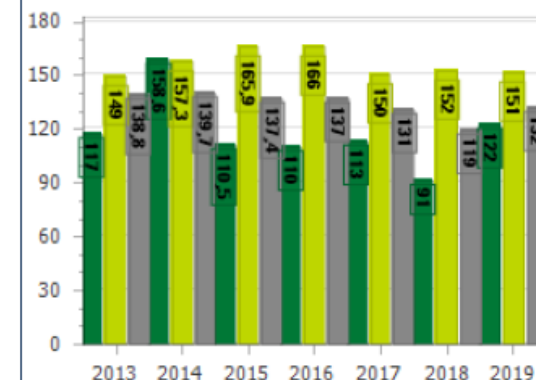
Oordeel burgers sociale veiligheid (veiligheid in de buurt)

t/m 2019 zijn werkelijk, de overige streefcijfers

Bron: Veiligheidspanel Apeldoorn

Verwijzingen Halt aantal per 10.000 jongeren

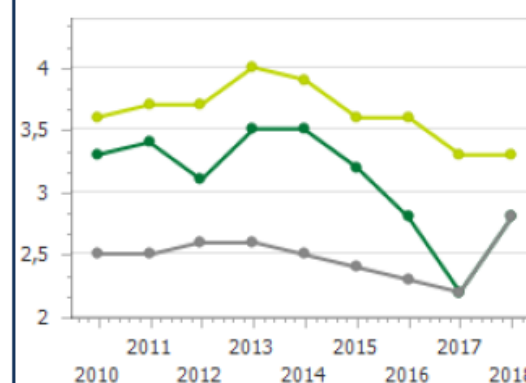

■ Apeldoorn
■ 100.000 - 300.000 inwoners
■ Nederland

Bron: CBS - Waarstaatjegemeente.nl

Winkeldiefstallen

aantal per 1.000 inwoners

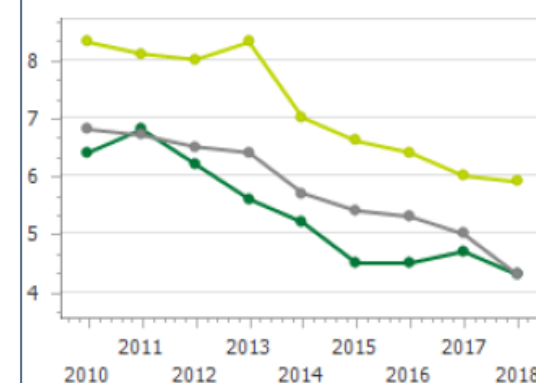

● Apeldoorn
● 100.000 - 300.000 inwoners
● Nederland

Bron: CBS

Geweldsmisdrijven

aantal per 1.000 inwoners

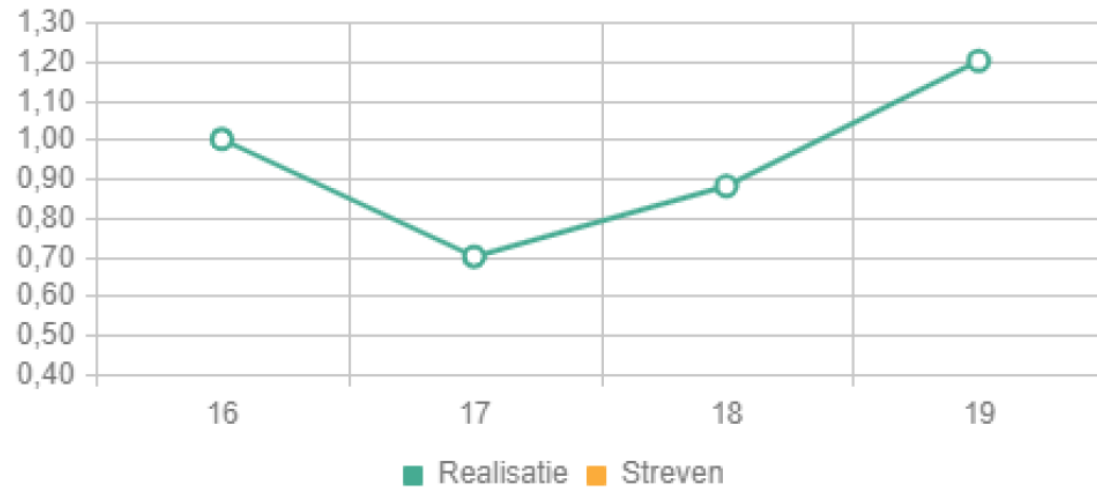
● Apeldoorn
● 100.000 - 300.000 inwoners
● Nederland

Bron: CBS

Indicatoren

Aantal indicatoren: 1

5.02 Drugsmisdrijven per 1000 inwoners

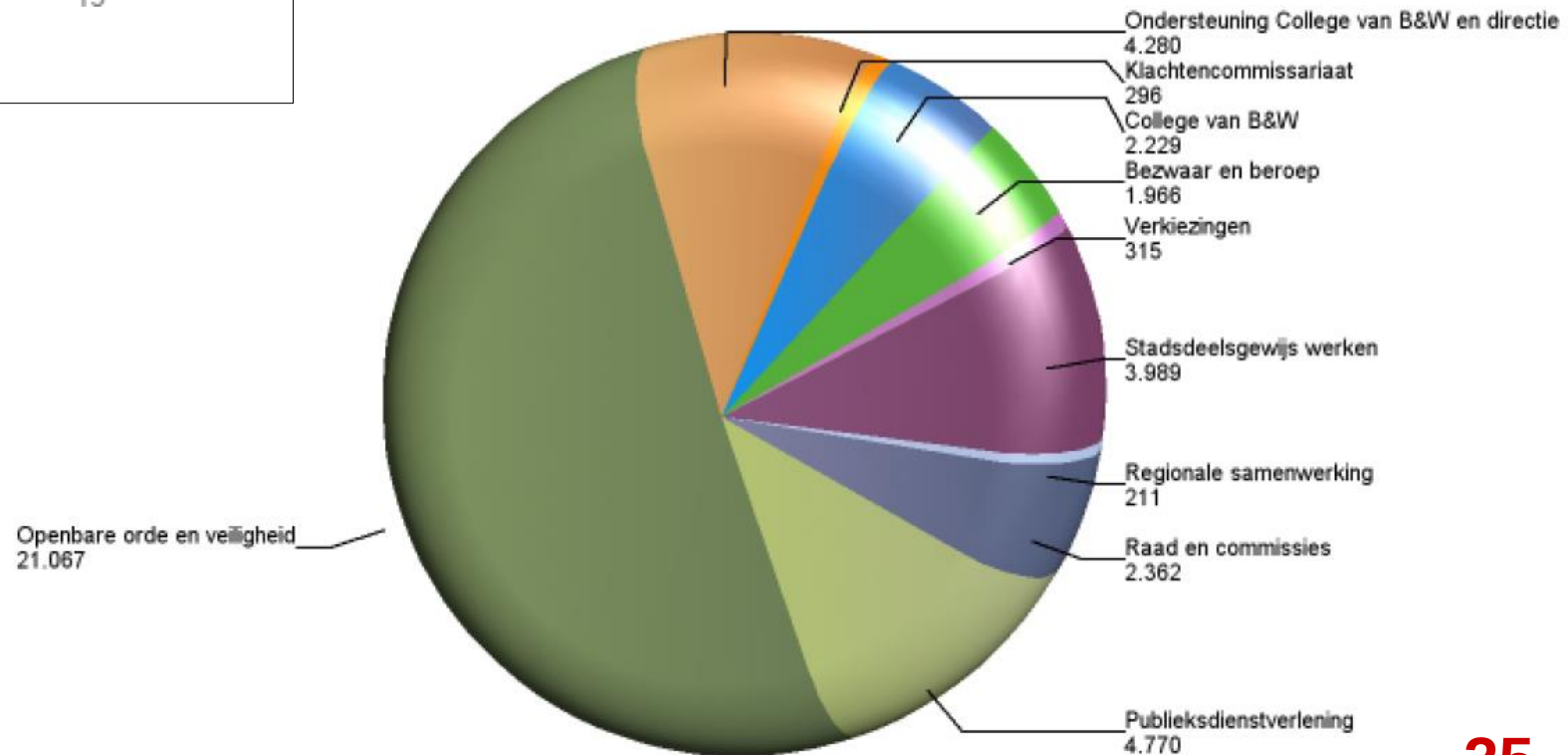
Terug naar
overzicht

Extra visualisaties

Voorbeeld Enschede:

- Ontwikkeling effectindicatoren (boven)
- Visualisatie lasten (rechts)

Samenleving en bestuur: Lasten per product in 1.000 euro

Voorbeelden voor een leesbaardere begroting

Maart/april 2021
Gloria Sundermann

Gemeente Utrecht

Leeswijzer

Welke begrotingen werden onderzocht?

Alle begrotingen van de G20 waarvan een PDF-boekwerk beschikbaar is, plus gemeente Rotterdam.

Wat werd onderzocht?

De opzet en inhoud van de programma's, niet van de begroting als geheel. Er is voornamelijk gekeken naar programma Veiligheid, omdat dit in de meeste begrotingen zowel voorkomt als overeenkomt. Waar dit niet mogelijk of niet van toepassing is, is naar andere programma's gekeken. Ook voor de gemeente Utrecht is het programma Veiligheid leidend. Hierbij is op te merken dat de opbouw en leesbaarheid van de Utrechtse programma's onderling behoorlijk verschilt. Dit kan in de tabellen met het algemene overzicht voor een vertekend beeld zorgen.

Zoals door de raad gewenst ligt de focus van het onderzoek op de financiële context.

Hoe is deze presentatie te lezen?

Aan het begin staat een algemeen overzicht van de resultaten per onderzocht aspect.

Vervolgens zijn van een aantal aspecten voorbeelden opgenomen waar dit voor de beeldvorming van de commissieleden handig is.

De presentatie is doorklikbaar voor een groter leesgemak. Dit mechanisme werkt het best in een diavoorstelling of als PDF-versie. De aanklikbare elementen hebben de vorm van rode buttons.

Op de sheet 8 vindt u een overzicht van de verbeteringen die we voor de Begroting 2022 kunnen implementeren.

Overzicht analyse begrotingen

Overzicht						
	Lengte tekst	Heldere programmaindeling	Totaaloverzicht baten/lasten per programma	Grootste materiele wijzigingen tov voorgaand jaar apart aangegeven	Overige visualisatie (geen tabellen)	Infographics
Amsterdam	Kort	Ja	Ja	Nee	Nee	Nee
Den Haag	Lang	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee
Rotterdam	Lang	Nee	Ja	Ja	Nee	Nee
Utrecht	Lang	Nee*	Nee	Ja**	Nee	Nee
Eindhoven	Matig	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee
Groningen	Lang	Nee	Ja	Nee	Nee	Nee
Tilburg	Kort	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee
Almere	Kort	Nee	Nee	Ja	Nee	Nee
Breda	Matig	Nee	Ja	Nee	Nee	Nee
Apeldoorn	Lang	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee
Haarlem	Kort	Nee	Ja	Ja	Nee	Nee
Arnhem	Matig	Nee	Ja	Nee	Nee	Nee
Enschede	Lang	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee
Amersfoort	Kort	Ja	Ja	Summier	Nee	Nee
Zaanstad	Lang	Ja	Ja	Nee	Ja	Nee
Zoetermeer	Matig	Ja	Ja	Nee	Ja	Nee

*de mate van overzichtelijkheid verschilt in het boekwerk per programma

** alleen op de website

Kaderstelling				
	Kaderstelling expliciet	Doelen en activiteiten overzichtelijk en duidelijk	Wettelijke indicatoren overzichtelijk en duidelijk	Effectindicatoren overzichtelijk en duidelijk
Amsterdam	Ja	Ja	Ja	Ja
Den Haag	Nee	Nee	Ja	Ja
Rotterdam	Ja	Ja	Nee	Ja
Utrecht	Nee	Nee	Nee*	Ja
Eindhoven	Nee	Ja	Ja	Nee
Groningen	Ja	Ja	Nee	Ja
Tilburg	Nee	Nee	Nee	Ja
Almere	Nee	Nee	Nee	Nee
Breda	Ja	Ja	Nee	Nee
Apeldoorn	Ja	Ja	Ja	Ja
Haarlem	Ja	Ja	Nee	Ja
Arnhem	Ja	Nee	Ja	Nee
Enschede	Nee	Nee	Ja	Nee*
Amersfoort	Ja	Ja	Nee	Ja
Zaandstad	Ja	Ja	Ja	Ja
Zoetermeer	Nee	Ja	Nee	Ja

Duiding op financiën			
	Toelichting cijfers / tabellen	Duidelijk waar baten/lasten uit bestaan	Duidelijke duiding op verandering in cijfers
Amsterdam	Ja	Ja	Nee
Den Haag	Nee	Nee	Nee
Rotterdam	Summier	Summier	Ja
Utrecht	Summier	Summier	Ja
Eindhoven	Summier	Nee	Summier
Groningen	Ja	Ja	Ja
Tilburg	Summier	Summier	Ja
Almere	Summier	Nee	Ja
Breda	Ja	Ja	Ja
Apeldoorn	Ja	Summier	Ja
Haarlem	Nee	Nee	Nee
Arnhem	Ja	Ja	Ja
Enschede	Ja	Ja	Ja
Amersfoort	Ja	Ja	Ja
Zaandstad	Summier	Nee	Summier
Zoetermeer	Summier	Nee*	Summier

(Politieke) keuzes			
	Onderscheid going-concern / keuzes	Uitleg wat betekent de keuze financieel	Duidelijk welke investeringen ten grondslag liggen
Amsterdam	Nee	Nee	Nee
Den Haag	Nee	Nee	Nee
Rotterdam	Nee	Nee	Nee
Utrecht	Nee	Nee	Nee
Eindhoven	Nee	Nee	Nee
Groningen	Nee	Nee	Nee
Tilburg	Ja	Ja	Ja
Almere	Ja	Ja	Nee
Breda	Summier	Nee	Ja
Apeldoorn	Nee	Nee	Nee
Haarlem	Ja	Summier	Ja
Arnhem	Nee	Nee	Nee
Enschede	Ja	Nee	Nee
Amersfoort	Ja*	Ja*	Ja
Zaanstad	Nee	Nee	Nee
Zoetermeer	Ja	Ja	Ja

Voorbeelden

Klik op de onderwerpen waarvan u voorbeelden wilt zien

**Onderscheid
going-concern // voorliggende
keuzes
in de financiële context**

Geplande investeringen

**Grootste materiele
wijzigingen apart
aangegeven**

Extra visualisatie

Verbetervoorstellen Begroting 2022

De volgende aanpassingen kunnen we voor de Begroting 2022 doorvoeren:

- Grootste materiële wijzigingen apart aangeven
Hiervoor moeten we een minimumbedrag vastleggen.
- Extra visualisatie
Dit in het kader van externe communicatie naar de stad.
- Overzicht met geplande investeringen
Naar verwachting is de nieuwe LIAS-module hiervoor rond het begin van de zomer klaar.

Terug naar
overzicht

Voorbeeld Tilburg

Onderdeel *Nieuw beleid* laat per programma de te maken keuzes zien (hier geel gearceerd)

Volgend
voorbeeld

Nieuw beleid (x € 1.000,-)	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
9. Stichting Poels	50 N	50 N	50 N	50 N
Verrekening met transformatieopgave	50 V	50 V	50 V	50 V

De Raad heeft een motie aangenomen (motie 21 nieuw) bij de begrotingsbehandeling 2019 waarin het college wordt verzocht per 2021 te zorgen voor een structurele bijdrage in de kosten voor huisvesting van stichting Poels. De subsidie leidt structureel tot een verhoging van de financiële transformatieopgave.

10. Subsidie Ronde Tafelhuis	42 N	42 N	42 N	42 N
Verrekening met transformatieopgave	42 V	42 V	42 V	42 V

Het Ronde Tafelhuis (RTH) is voor het "bevorderen van sociale cohesie" in Tilburg-Noord. Centraal hierbij staan de activiteiten die zijn gericht op het leggen van verbindingen tussen burgers en groepen van burgers. Ze hebben een belangrijke rol in de pactaanpak in Noord. Door het toenemende beroep dat op activiteiten van het RTH is gedaan, is gebleken dat het oorspronkelijke subsidiebedrag te laag is. De verhoging van de subsidie leidt structureel tot een verhoging van de financiële transformatieopgave in het sociaal domein.

11. Turnhal				
Exploitatielasten Turnhal	-	-	351 N	351 N
Exploitatiebaten Turnhal	-	-	71 V	71 V

Er is momenteel geen geschikte voorziening voor de vier gymnastiekverenigingen. Deze nieuwe hal is hoofdzakelijk voor de turnsport, maar heeft ook een functie voor andere gebruikers, zoals sportopleidingen, diverse takken van (top)sport en mogelijk voor urban sports. We bouwen de turnaccommodatie in combinatie met een reeds geplande nieuwe gymzaal, waarvan de investerings- en exploitatielasten al eerder zijn opgenomen in de meerjarenbegroting. De bedragen zijn nog gebaseerd op indicatieve ramingen. Op een later moment wordt uw raad een voorstel gedaan voor het benodigde investeringskrediet. Daarop vooruitlopend vragen wij u in 2021 alvast een voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen van € 150.000,-.

12. Topsportfonds	50 N	50 N	-	-
-------------------	------	------	---	---

Wij stellen voor, conform aanvaarde motie 09 Hoofddlijnenbrief, om € 50.000,- per jaar beschikbaar te stellen voor een topsportfonds in 2021 en 2022. Verdere uitwerking en voorwaarden waaronder toekenningen plaats vinden volgt nog.

Terug naar
overzicht

Voorbeeld Almere

Onderdeel *Bezuinigingen* gaat in op
gemaakte of te maken keuzes (hier geel
gearceerd)

Volgend
voorbeeld

Bezuinigingen

bedragen x € 1.000

	2020	2021	2022	2023	2024
inzet OAB-middelen	383	500	500		
sportgala en verenigingsondersteuning		98	64		
topsportlijn ten laste van FVA		142	142	142	142
totaal	383	740	706	142	142

Inzet OAB-middelen

bedragen x € 1.000

omschrijving	2020	2021	2022	2023	2024
Asschermiddelen	383	383	383		
overige programma's		117	117		
totaal	383	500	500		

Topsportlijn ten laste van FVA

In 2021 wordt de sportvisie opgeleverd. Deze sportvisie gaat over hoe Almere in de toekomst sport en beweegt. Topsport is belangrijk omdat het breedtesport stimuleert. De programmering van het topsportcentrum is hierbij van belang. De evenementen daar bieden vermaak aan het Almeerse publiek en hebben ook een bredere, vaak zelfs landelijke, uitstraling. Bovendien zetten ze Almere op de kaart als sportstad. Het heeft daardoor een effect op de sportbeoefening in de stad.

Sport is op dit moment nog geen onderdeel van de programmalijnen van het Fonds Verstedelijking Almere (FVA). Met de partners zijn wij in overleg om een programmalijn (top)sport toe te voegen aan het FVA. Op dit moment zijn er binnen het FVA dan ook nog geen middelen voor sport gereserveerd. De volgende gelegenheid via het reguliere proces is om dit in het volgende jaarprogramma (2022) op te nemen. In de spelregels van het FVA staat dat het mogelijk is om, middels een apart besluit, tussentijds een bijdrage te vragen. Wij stellen voor, vooruitlopend op de sportvisie 2021, een bedrag van € 0,7 miljoen aan te vragen voor de programmering van topsportevenementen in de topsporthal. De opgenomen bedragen in de begroting kunnen daardoor vrijvallen ten gunste van het perspectief. Het betreft een periode van 5 jaar (2021 t/m 2025) op basis van een maximaal bedrag van € 142.000 per jaar.

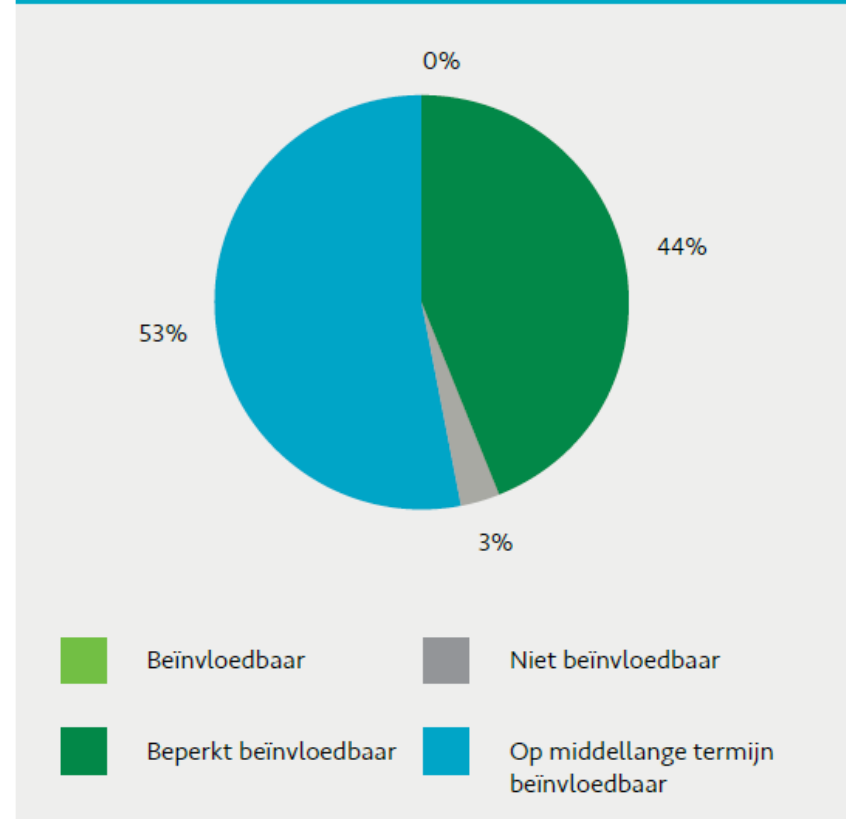
Terug naar
overzicht

Voorbeeld Zaanstad
Beïnvloedbaarheid van
de kosten wordt apart
toegelicht

Volgend
voorbeeld

Beïnvloedbaarheid kosten

Beïnvloedbaarheid van de lasten

Toelichting

Beïnvloedbaar:

In dit programma zijn geen direct beïnvloedbare kosten.

Beperkt beïnvloedbaar:

Deze kosten betreffen vooral de bijdrage aan de Veiligheidsregio Zaanstreek Waterland. Verder gaat het om budgetten voor openbare orde en veiligheid (zoals de jeugd aanpak en beleid en handhaving), kosten van het gemeente archief, algemene kosten van burgerzaken, uitvoering van nautisch beheer, kosten van de verkiezingen en kosten van welstand.

Op middellange termijn beïnvloedbaar:

Dit betreft bijna geheel de personeelskosten (99%). Verder betreft dit een subsidie voor antidiscriminatiezaken.

Niet beïnvloedbaar:

Deze kosten bestaan met name uit de kosten van de secretarieleges (reisdocumenten, rijbewijzen, verklaringen over gedrag en naturalisatie documenten). Ook kosten van funderingsherstel vallen hieronder.

Terug naar
overzicht

Voorbeeld Zoetermeer (1)
Onderdeel *Beleidsperspectief* gaat in op te maken keuzes (hier geel gearceerd)

2.2.3.1 Beleidswijzigingen

Versterking en uitbouw kenniseconomie vanuit Dutch Innovation Park

Een goed functionerende kenniseconomie met bedrijvigheid, een actieve beroepsbevolking en kwalitatief hoogwaardig onderwijs is van essentieel belang voor een sterke stad. Daarnaast is voor de groei van de stad (Schaalsprong) ook een bijbehorende groei van het aantal banen noodzakelijk. De aanwezigheid van onderwijs en onderzoek, dat aansluit bij de vraag vanuit het bedrijfsleven en daarmee de aanwezigheid van goed opgeleid personeel is een belangrijke vestigingsvoorwaarde voor de Zoetermeerse bedrijven.

De gevraagde tijdelijke middelen voor 2021 van € 120.000 zijn om de ambtelijke inzet (1fte) van een (tijdelijk) projectleider stedelijke kenniseconomie, met een werkbudget, te kunnen voortzetten. De projectleider is de aanjager voor het bevorderen van kenniseconomische groei in Zoetermeer, door middel van het verbinden van lectoraten, en daarmee kennis en innovatie, aan Zoetermeerse maatschappelijke vraagstukken.

Het voorstel is deze kosten te dekken vanuit een bijdrage van de Reserve Investeringsfonds.

Nieuw beleid	Bedragen x € 1.000			
	2021	2022	2023	2024
Investeringsimpuls 2021-2023 doorontwikkeling Werkbedrijf	250	250	250	0
Versterking en uitbouw kenniseconomie DIF	120	0	0	0
Versterking en uitbouw kenniseconomie DIF; dekking tlv RIF	-120	0	0	0
Strategie werklocaties	100	100	0	0
Strategie werklocaties; dekking tlv RIF	-100	-100	0	0
Saldo	250	250	250	0

Volgend
voorbeeld

Voorbeeld Zoetermeer (2)

Een apart onderdeel gaat in op
aangenomen moties

2.1.4 Aangenomen moties voorjaarsdebat

Motie 2006-11 Een leven lang leren	<u>Verzoekt het college:</u> - Voor het najaarsdebat enkele scenario's aan de raad te presenteren waaruit de mogelijkheden blijken om onderwijs in Zoetermeer beter aan te laten sluiten op de huidige ontwikkelingen in de arbeidsmarkt; - Binnen het opstellen van deze scenario's niet alleen te kijken naar de mogelijkheden die huidige opleiding- en scholingsaanbieders in Zoetermeer (kunnen gaan) bieden, maar ook actief partijen (onderwijs, bedrijfsleven of anders) van buiten de stad hiervoor te benaderen; - Binnen het opstellen van deze scenario's nadrukkelijk te kijken naar vernieuwende onderwijsconcepten zoals bijvoorbeeld associate degree-onderwijs, bedrijfsscholen en contractonderwijs; - In deze scenario's rekening te houden met de kosten die deze scenario's met zich meebrengen en bijbehorende financiële voorstellen te doen, zogenaamde als-dan scenario's. <u>Stand van zaken:</u> De motie is uitgewerkt in relatie met Zoetermeer 2040 en de handelingsperspectieven daarvoor. Dit vond rond de zomervakantie 2020 plaats ter voorbereiding van het najaarsdebat. De resultaten zullen in een latere fase meegenomen worden in de begroting 2021-2024.
Motie 2006-16 Getroffen gezinnen en schoolgaande kinderen door coronacrisis in beeld	<u>Verzoekt het college:</u> - Een inventarisatie op te maken om een beeld te krijgen welke (groepen) kinderen tussen wal en schip dreigen te belanden; - De raad op korte termijn te informeren over de resultaten van dit onderzoek en met een voorstel te komen hoe de gemeente het onderwijs kan ondersteunen het gat te dichten voor kinderen die tussen wal en schip kunnen vallen; <u>Stand van zaken:</u> Alle schoolbesturen in Zoetermeer zijn benaderd met de vraag of kinderen tussen wal en schip dreigen te vallen. Ook is hen gevraagd hoe de gemeente het onderwijs kan ondersteunen bij het vinden van een oplossing voor deze kinderen. Op deze vragen heeft het onderwijs aangegeven dat er geen kinderen tussen wal en schip zijn gevallen. Dit komt onder andere door de korte lijnen tussen gemeente, ondersteunende organisaties, kinderopvangorganisaties en schoolbesturen en doordat er binnen Zoetermeer een adequate en hechte ondersteuningsstructuur is. Eén schoolbestuur maakt zich wel zorgen over leerlingen in onveilige thuissituaties. Corona heeft geleid (en leidt nog steeds) tot complexere situaties in gezinnen. Ook wordt er aandacht gevraagd voor de gevolgen van 'armoede door corona' nu meer mensen hun baan (dreigen te) verliezen en in problemen financiële dreigen te komen. De raad ontvangt voor het Begrotingsdebat de afdoening van deze motie.

Terug naar
overzicht

Voorbeeld Breda

Op de tabel met cijfers volgt een korte toelichting per investering (voorbeeld in tabel geel gearceerd)

Volgend
voorbeeld

INVESTERINGEN

(bedragen x € 1.000)

Investerings in dit programma	Lopend krediet per 1-9-2020	Nog te voteren voor 2021	Nog te voteren voor 2022	Nog te voteren voor 2023	Nog te voteren voor 2024	Totaal beschikbare investeringsmiddelen
Openbare ruimte: wegen	4.834	700	700	700	-	6.934
Openbare ruimte: groen	1.568	1.090	1.090	1.090	1.090	5.928
Openbare verlichting	-	2.000	2.000	2.000	2.400	8.400
Groene pleinen & parken 2.0	833	-	833	833	-	2.499
Pleinenplan	-	120	-	-	-	120
Vastgoedbeheer	7.392	-	-	-	-	7.392
Talentencentrum	23.320	-	-	-	-	23.320
Doorstroomvoorziening	4.733	-	-	-	-	4.733
Sportaccomodaties	581	-	-	-	-	581
Verduurzaming gemeentelijk vastgoed	2.234	1.494	-	-	-	3.728
Afvalservice	-	200	200	200	200	800
Riolering	67.098	-	-	-	16.200	83.298
Totaal	112.593	5.604	4.823	4.823	19.890	147.733

Doorstroomvoorziening

De sloopwerkzaamheden zullen volgens de planning uitgevoerd worden in het voorjaar van 2021, daarna zal de realisatie van de nieuwbouw gestart worden.

Verduurzaming Gemeentelijk Vastgoed

In 2021 geven we verder uitvoering aan het meerjarenprogramma voor de verduurzaming van de gemeentelijke panden. De voorgestelde investering van € 1,494 miljoen betreft een rendabel krediet dat gedekt wordt uit energiebesparingen en bijdragen van huurders. De votering van dit bedrag zal via een afzonderlijk besluit plaatsvinden.

Terug naar
overzicht

Voorbeeld Haarlem

Binnen het programma is er geen verdere toelichting op de investeringen.

Wel worden de investeringen waarover de raad nog een besluit moet nemen apart benoemd.

Volgend
voorbeeld

Investeringen programma

Ip-nr.	Omschrijving	Investering 2021
Investeringen waarvoor reeds krediet is verleend		
GOB.92	Slachthuis gebouw E-renovatie en popcentrum	2.600
GRX.01	Vorbereiding grex 'Entree het Verre Oosten'	160
Investeringen waarover nog een raadsbesluit moet worden genomen		
CLT.00	Vervangingsinvesteringen cultuurpodia	908
CLT.04	Vervanging Philharmonie (niet gebouwgebonden)	200
CLT.05	Vervanging Philharmonie (niet gebouwgebonden)	180
Totaal netto investeringen		4.048

Terug naar
overzicht

Voorbeeld Amersfoort

Binnen het programma is er geen verdere toelichting op de investeringen.

Nieuwe investeringen worden apart benoemd.

Geplande investeringen

Tabel: MI.1.1 Geplande investeringen

Programma	Jaar	Investering	2021	2022	2023	2024
1.1 Stedelijk beheer en milieu						
A. Gepland (oorspronkelijk)						
vervangingsinvesteringen or 2021	2021	9.144	0	320	318	315
cba oven en filter	2021	120	0	0	25	25
cba uitbreiding wachtruimte	2021	436	0	15	15	15
cba 2e fase masterplan	2022	3.872	0	0	136	135
cba transportmiddelen	2022	125	0	14	14	13
vervangingsinvestering or 2022	2022	10.000	0	0	350	347
vervangingsinvesteringen or 2023	2023	10.000	0	0	0	350
C. Nieuw						
rioleringen 2021	2021	9.000	0	315	313	311
vervangingsinvesteringen or 2024	2024	10.000	0	0	0	0
Totaal		43.706	0	664	1.170	1.512

Terug naar
overzicht

Voorbeeld Den Haag

De mutaties t.o.v. de laatste begroting worden benoemd, maar de duiding ontbreekt.

Volgend
voorbeeld

Grootste materiele wijzigingen apart aangegeven

Financiële overzichten

bedragen x € 1.000

Lasten (incl. reserves)	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten Vastgestelde begroting 2020-2023	64.615	64.642	62.580	60.861	0
Reeds goedgekeurde mutaties	0	0	0	0	0
Subtotaal actuele begroting 2020-2023	64.615	64.642	62.580	60.861	0
Voorjaarsnota 2020	0	0	0	0	0
Actualisatie budgettair beeld	0	0	0	0	0
Knelpunten en noodzakelijke intensiveringen	0	0	0	0	0
Ruimte en maatregelen	0	0	0	0	0
Overige (neutrale) mutaties	2.868	1.441	1.487	1.713	62.573
Lasten Ontwerpbegroting 2021-2024	67.483	66.084	64.067	62.573	62.573

bedragen x € 1.000

Baten (incl. reserves)	2020	2021	2022	2023	2024
Baten Vastgestelde begroting 2020-2023	6.159	6.156	4.158	4.159	0
Reeds goedgekeurde mutaties	0	0	0	0	0
Subtotaal actuele begroting 2020-2023	6.159	6.156	4.158	4.159	0
Voorjaarsnota 2020	1.071	0	0	0	0
Actualisatie budgettair beeld	0	0	0	0	0
Knelpunten en noodzakelijke intensiveringen	0	0	0	0	0
Ruimte en maatregelen	0	0	0	0	0
Overige (neutrale) mutaties	2.399	0	0	0	4.159
Baten Ontwerpbegroting 2021-2024	9.629	6.156	4.158	4.159	4.159

Voorbeeld Tilburg

Onderdeel *Herijkingen* toont de belangrijkste wijzigingen incl. toelichting.

Herijkingen (x € 1.000,-)	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
1. Voldoen aan Greendeal buitensport	89 N	89 N	89 N	89 N
De 'Green Deal' Sport is een samenwerkingsovereenkomst tussen diverse partijen (ministeries en sport- en brancheorganisaties). Het doel is in 2020 tot passende maatregelen te komen vanwege het verbod op het professioneel gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Het Sportbedrijf Tilburg voert de verplichte maatregelen uiterlijk door per 1-1-2021 (uiterlijk 1 januari 2022 komt er een definitief verbod). De maatregelen betekenen extra inspanningen op verhardingen, natuurgrasvelden en kunstgrasvelden. De hiermee samenhangende kosten zijn berekend op € 174.000,- per jaar. Binnen de bedrijfsvoering van het Sportbedrijf is er maximaal € 85.000,- ruimte om hier structureel aan bij te dragen.				
2. Specifieke herijking armoederegelingen	319 N	319 N	319 N	319 N
Betreft indexering op de volgende regelingen:				
- Bijzondere bijstand € 153.000,-; prijs- (80%) en loonindexering (20%) tegen respectievelijk 3% en 1,4%. - Individuele inkomenstoeslag € 66.000,-; prijs- (80%) en loonindexering (20%) tegen respectievelijk 3% en 1,4%. - Collectieve ziektekostenverzekering minima € 100.000,-; tegen gemiddelde prijsstijging nominale premie 2020 ad 2,17% (volgens BS&F).				
3. Armoedebestrijding kinderen	39 N	39 N	39 N	39 N
Jaarlijks vindt in de meicirculaire actualisatie plaats van de verdeling voor de beschikbare middelen voor de bestrijding van de gevolgen van armoede onder kinderen ¹ . Het budget voor Tilburg wordt hierdoor verhoogd.				
4. Inwonersbijdrage GGD	120 N	172 N	141 N	163 N
De raming voor de inwonersbijdrage is geactualiseerd op basis van de conceptbegroting 2021 van de GGD Hart voor Brabant en de prognose (meerjarig) voor de inwonersaantallen. In de begroting van de GGD voor 2021 is een bedrag per inwoner opgenomen van € 34,09 (in 2020 € 33,24).				
5. Veilige steden	20 N	-	-	-
In de meicirculaire is ook voor 2021 een bijdrage opgenomen vanuit het ministerie van OCW met als doel de sociale veiligheid van vrouwen in de publieke ruimte te vergroten.				

Voorbeeld Almere

Op een totaaloverzicht met de belangrijkste mutaties volgt een korte toelichting.

Daarnaast heeft Almere ook een apart overzicht met de grootste bezuinigingen, waarbij hetzelfde format wordt gebruikt als hiernaast.

Bezuinigingen

bedragen x € 1.000

	2020	2021	2022	2023	2024
inzet OAB-middelen	383	500	500		
sportgala en verenigingsondersteuning		98	64		
topsportlijn ten laste van FVA		142	142	142	142
totaal	383	740	706	142	142

Inzet OAB-middelen

bedragen x € 1.000

omschrijving	2020	2021	2022	2023	2024
Asschermiddelen	383	383	383		
overige programma's		117	117		
totaal	383	500	500		

We hebben onderzocht of er kosten zijn voor onderwijs en jeugd die gedekt kunnen worden uit de Rijksmiddelen voor het onderwijsachterstandsbeleid (OAB). Dit kan als deze uitgaven aansluiten bij het doel van het beleid van het Rijk. In 2020 kan dit voor een bedrag van € 383.000 en in 2021 en 2022 voor een

Actualisatie perspectief

bedragen x € 1.000

	2020	2021	2022	2023	2024
experiment gesloten coffeeshopketen	-50	-100			
veilige steden	-28				
crisisbeheersing en brandweer		-295	-295	-295	-295
totaal	-78	-395	-295	-295	-295

Experiment gesloten coffeeshopketen

Bij de meicirculaire is via het gemeentefonds € 150.000 beschikbaar gesteld. Dit is bestemd voor de voorbereidingsfase van het experiment. Vooralsnog zetten we de taakmutatie in de tijd weg 2020 € 50.000 en 2021 € 100.000.

Veilige steden

bedragen x € 1.000

omschrijving	2020	2021	2022	2023	2024
bijdrage Rijk		28			
lasten	-28	-28			
totaal	-28				

Voor de aanpak straatintimidatie hebben we geld gekregen vanuit het gemeentefonds.

Crisisbeheersing en brandweer

De bijdrage van Almere voor 2021 aan de Veiligheidsregio Flevoland is €11.445.000. Dit is een stijging van € 460.000. De stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door loon- en prijscompensatie, van verschillende jaren. Een bedrag van € 165.000 wordt gedekt uit de beschikbare loon- en prijscompensatie van het gemeentefonds. Het resterende knelpunt bedraagt structureel € 295.000. De gemeenteraad heeft de ontwerpbegroting Veiligheidsregio Flevoland eerder al besproken en daarop een positieve reactie gegeven.

Voorbeeld Apeldoorn

Afwijkingen vanaf 0,5 mln.
worden per taakveld benoemd
en toegelicht.

Toelichting budgetafwijkingen / grote mutaties

De afwijkingen tussen 2020 en 2021 groter dan € 500.000 worden hier toegelicht.

Deze afwijkingen doen zich voor op de taakvelden Verkeer en vervoer (2.1), en Openbaar groen en (open lucht) recreatie (5.7).

Taakveld 2.1 Verkeer en Vervoer:

Er is in 2021 sprake een daling van de lasten van € 650.000 ten opzichte van 2020. Dit wordt voor het grootste deel veroorzaakt door:

- De ombuiging van € 400.000 op het budget voor ondersteuning van andersoortige / innovatieve vormen van vervoer. Deze ombuiging wordt nader toegelicht onder hoofddoelstelling 1.2 "optimale doorstroming met fiets, auto en openbaar vervoer".
- Tot 2020 zijn eenmalige budgetten beschikbaar gesteld voor de tunnel voor de Laan van Osseveld. In 2020 bedroeg het budget € 380.000. Met ingang van 2021 is geen sprake meer van eenmalige budgetten.
- Tegenover deze daling van lasten staan diverse meer- en minder uitgaven, per saldo hogere budgetten van € 130.000.

Taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie:

Het verschil op dit taakveld ten opzichte van 2020 bedraagt € 1.120.000.

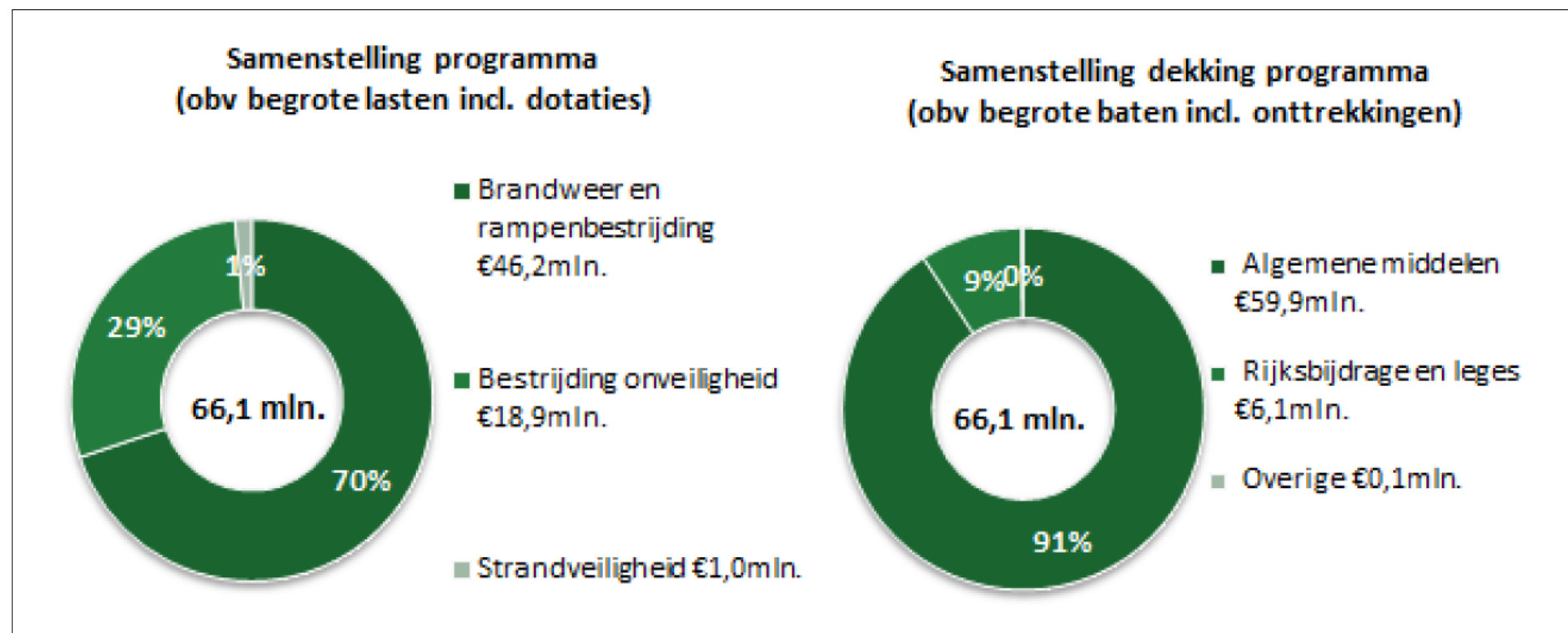
Dit wordt veroorzaakt door:

[Terug naar
overzicht](#)

Voorbeeld Den Haag

Overzicht baten/lasten

[Volgend
voorbeeld](#)

Terug naar
overzicht

Voorbeeld Eindhoven

Voor een betere vindbaarheid wordt voor bepaalde onderdelen gebruik gemaakt van icoontjes.

Volgend
voorbeeld

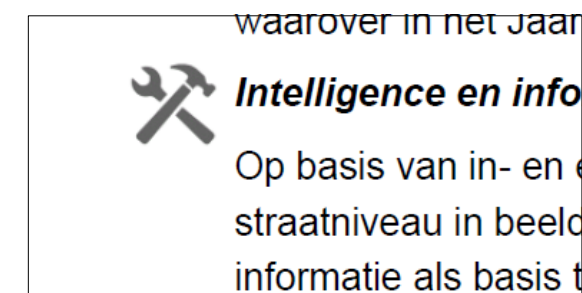
Overzicht taakvelden

Doelstelling

€ x € 1.000
Lasten
Baten
Mutatie reserves
Saldo

Overzicht financiën

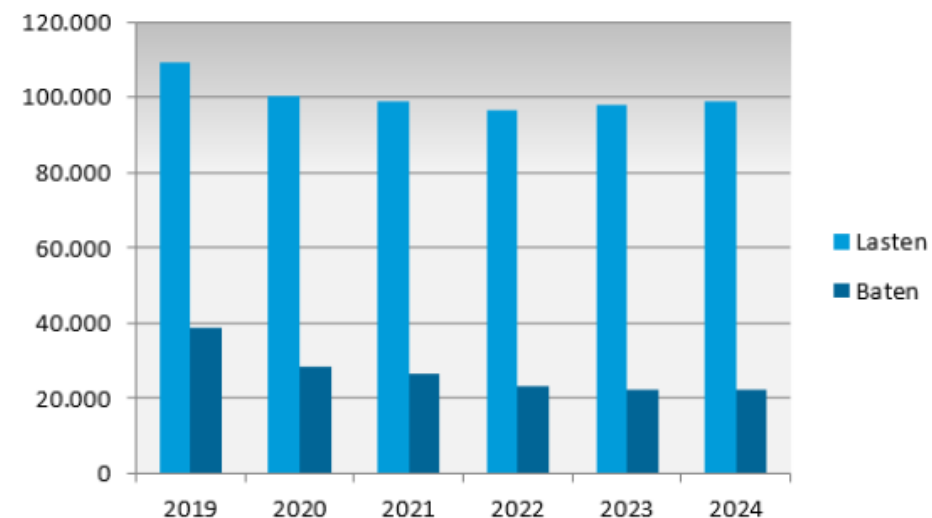
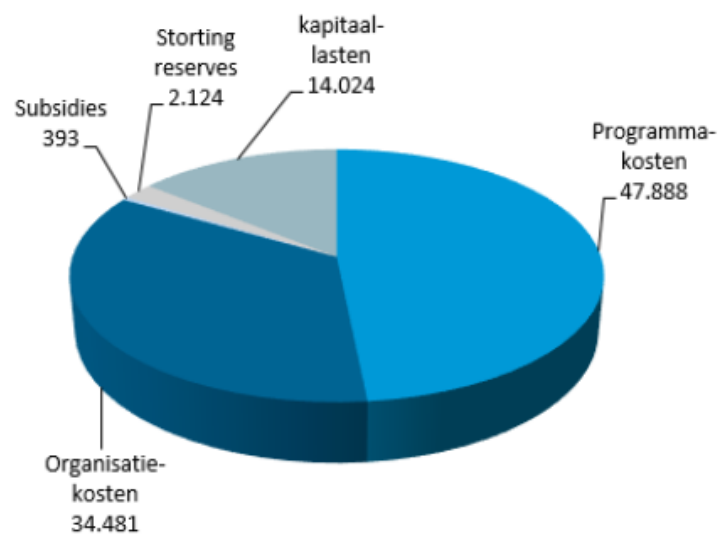

Prestatie

Terug naar
overzicht

Voorbeeld Tilburg

Er is een visualisatie van de lasten (links) en een grafiek over de ontwikkeling van baten en lasten (rechts), maar dit blijft op hoofdlijnen.

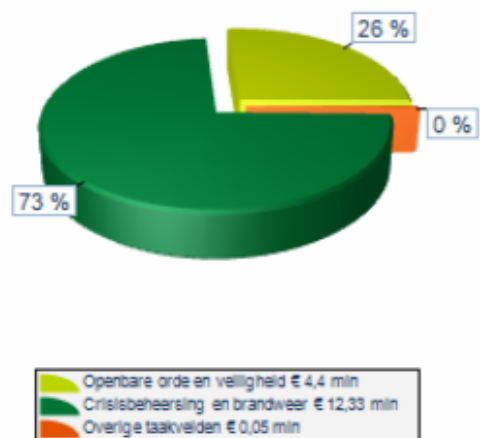

Volgend
voorbeeld

Voorbeeld Apeldoorn

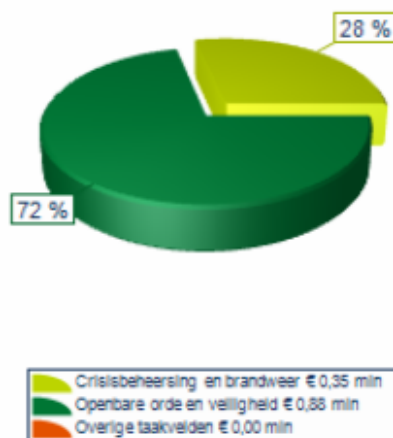
- Ontwikkeling effectindicatoren (rechts)
- Visualisatie baten en lasten (onder)

Uitgavenverdeling binnen programma

Totaal lasten: € 16,78 mln

Inkomstenverdeling binnen programma

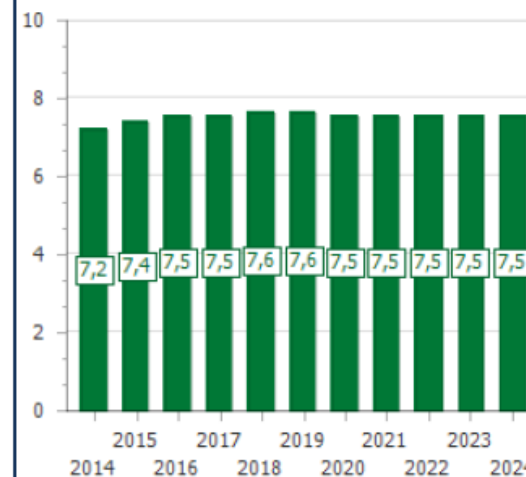

Totaal baten: € 1,23 mln

Effectindicatoren

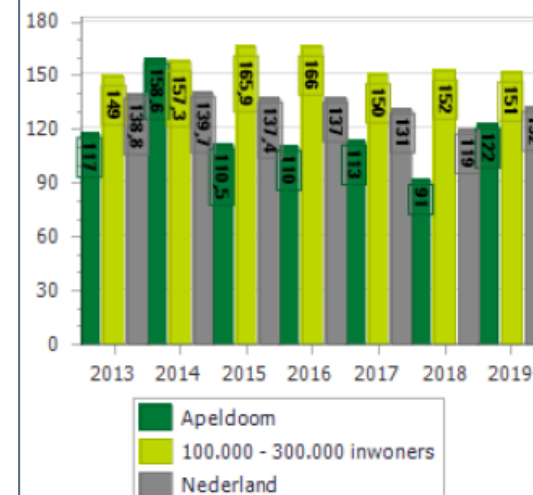
Oordeel burgers sociale veiligheid
(veiligheid in de buurt)

t/m 2019 zijn werkelijk, de overige streefcijfers

Bron: Veiligheidspanel Apeldoorn

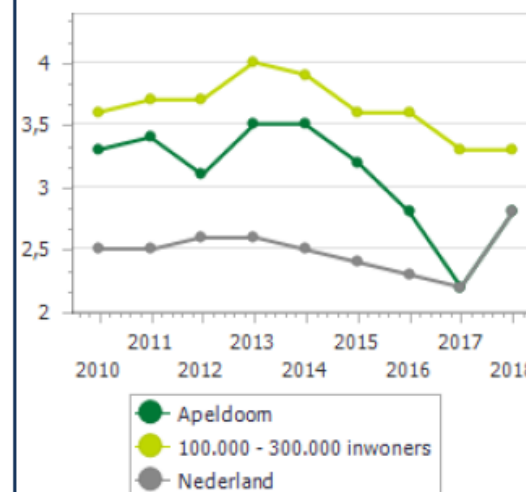
Verwijzingen Halt
aantal per 10.000 jongeren

Bron: CBS - Waarstaatjegemeente.nl

Winkeldiefstallen

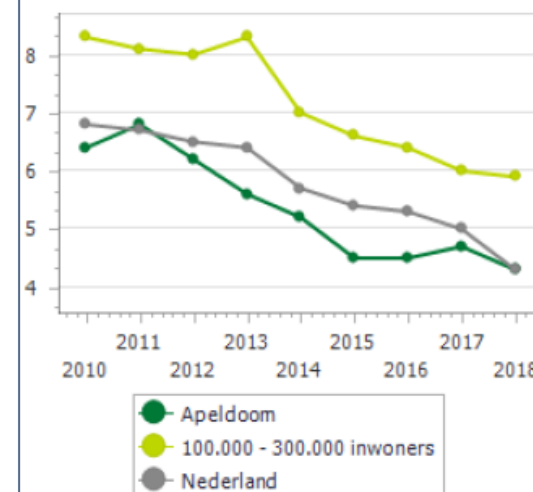
aantal per 1.000 inwoners

Bron: CBS

Geweldsmisdrijven

aantal per 1.000 inwoners

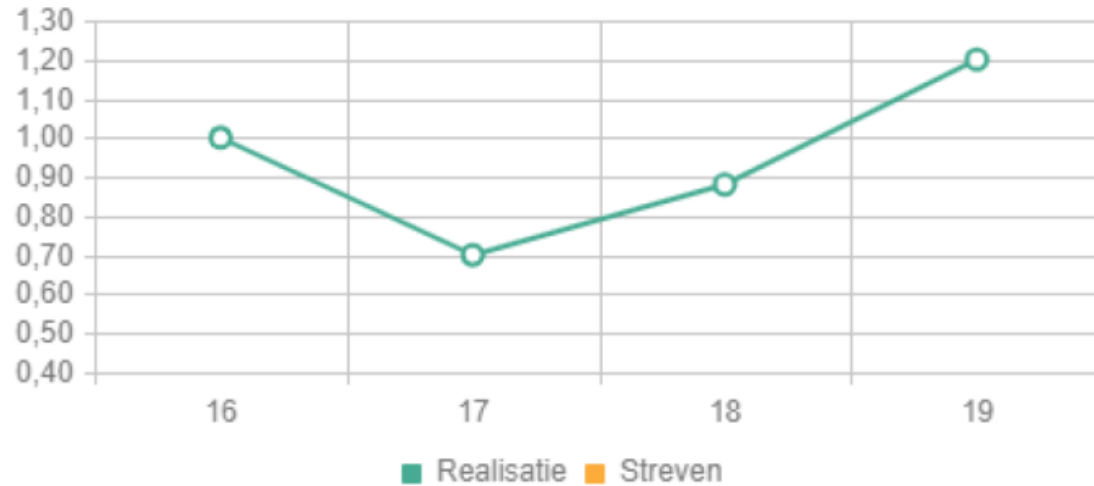

Bron: CBS

Indicatoren

Aantal indicatoren: 1

5.02 Drugsmisdrijven per 1000 inwoners

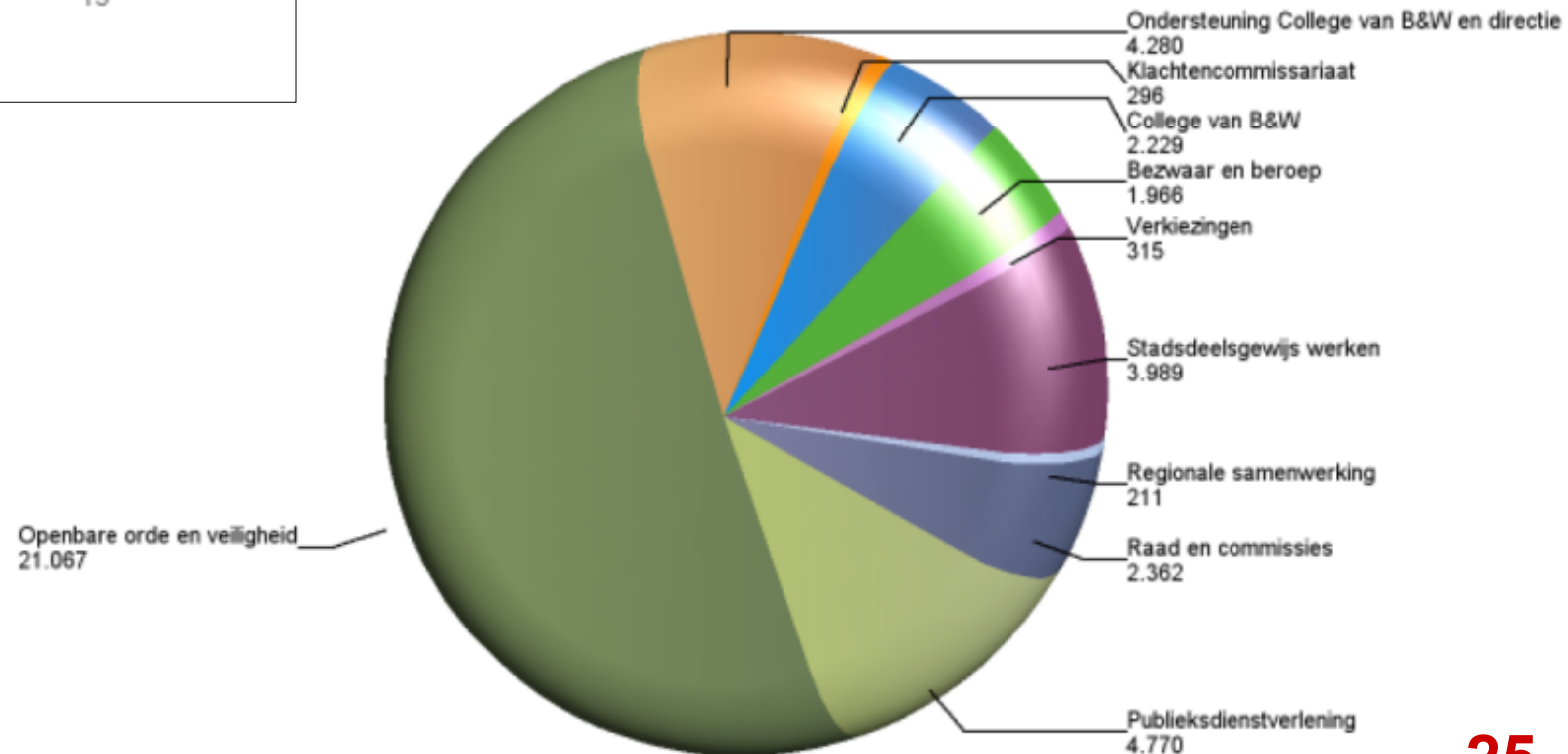
Terug naar
overzicht

Extra visualisaties

Voorbeeld Enschede:

- Ontwikkeling effectindicatoren (boven)
- Visualisatie lasten (rechts)

Samenleving en bestuur: Lasten per product in 1.000 euro

Opzet technische bijeenkomst 8 juni

29 maart 2021

Financiën, Inkoop en Juridische Zaken

Gemeente Utrecht

Aanleiding en context

- De technische bijeenkomst is erop gericht om, bovenop de cyclusproduct zelf, raadsleden toelichting te geven zodat zij op de hoogte zijn en hun kaderstellende en controlerende rol kunnen invullen.
- Met betrekking tot de Jaarstukken wordt een toelichting op hoofdlijnen gegeven. Voorstel is de technische bijeenkomst op 8 juni inhoudelijk te richten op de Voorjaarsnota.
- De Voorjaarsnota is het integrale afwegingsmoment waarin de gemeenteraad door middel van haar budgetrecht kaders stelt en richting geeft waar de gemeente haar geld aan uitgeeft.
- Huidige Voorjaarsnota wordt opgesteld in een context van krapte en onzekerheid:
 - Krapte: septembercirculaire heeft een negatief financieel effect op onze begroting. Daarnaast zorgt corona voor onvermijdelijke kosten.
 - Onzekerheid: door de coronacrisis en de herijking van het gemeentefonds is onzeker hoe de financiële context zich verder zal ontwikkelen.

Beoogd resultaat bijeenkomst

Raadsleden hebben inzicht in:

- de financiële context waarbinnen de voorjaarsnota is opgesteld
- de opbouw van de Voorjaarsnota, de gehanteerde aannames en gemaakte keuzes

Door de bijeenkomst op te nemen is het voor raadsleden mogelijk de bijeenkomst op een later moment nog eens terug te kijken.

Opbouw van de bijeenkomst

1. Welkom en inleiding (5 min)
2. Toelichting door de ambtelijke organisatie (30 min)
 - Beknopte toelichting Jaarstukken
 - Duiding van de huidige context gemeentefinanciën
 - Opbouw van de VJN 2021
 - De gehanteerde aannames en uitgangspunten VJN
 - De gehanteerde financiële strategie VJN
3. Beantwoorden van inhoudelijke vragen

Jaarplan Adviescommissie Controle en Financiën 2021

(april 2021)

Datum en tijdstip 2021	Onderwerpen
<i>Uitgangspunten</i>	– In beginsel 8 x 2 uur overleg, waar nodig in aanwezigheid van ambtelijke organisatie, rekenkamer en accountant. Update 2020/2021: door gewijzigd vergaderschema a.g.v. corona-maatregelen vergaderen we (tijdelijk) op donderdagavond van 18.00–19.30 (bij voorkeur op cie-avonden, maximaal 90 minuten). – De cursief gedrukte onderwerpen zijn aanvullende onderwerpen (naast de reguliere cyclus) – Onderwerpen voor de adviescommissie (kunnen) zijn: jaarstukken, voorjaarsnota, programmabegroting, financiële verordeningen en beleidsnota's, art. 213a-onderzoeken, alle overige onderwerpen waarvan de adviescommissie van oordeel is dat deze een (sterke) financiële component bevatten – Het Jaarplan wordt elke vergadering indien nodig geactualiseerd. Wijzigingen ten opzichte van de vorige versie zullen zichtbaar worden weergegeven
<i>Overige onderwerpen (veeglijst)</i>	– ~~Verbeterslag (leesbaarheid) JS, VJN en PGB, incl. pilots 'sturen op waarden' --> naar agenda 4-3-2021~~ – Uitkomsten onderzoek cederen kasstromen erfpachtcontracten, adviescie 20-1-2020 (voor VJN 2021) --> uitgesteld**. – Digitale audit door Deloitte (30 minuten) --> zomersessie 2021 – Budgetrecht van de raad (voorstel volgt, bijvoorbeeld MPR) --> vanuit zomersessie 2020 en advies bij de PB 2021 --> lopend – Financiële spelregels (27-10-2020) – Voortgang financiële paragraaf in RV (toezegging wethouder) – ~~Advies adviescie bij de PB 2021 (opvolging) --> naar agenda 4-3-2021~~ – Financiële informatie in excel (17-9): tevens aandacht voor de trendanalyse (horizontale analyse) --> Floor/has/annemarie – Voortgang rechtmatigheidsverantwoording door college (reflectie bij de JS 2021) & aanpassen controleverordening (rechtmatigheid) – Aanpassen controleverordening
Do. 7 januari 18.00–19.30 NB doorgeschoven vanuit nov/dec 2020	Vergadering adviescommissie (90 min) – Opening, verslag en ingekomen stukken (tijd: 10 minuten) – Concept Boardletter van de accountant (tijd: 30 minuten) --> verschoven naar 28-1 – Concept Reactie van het college op de Boardletter (PM) --> verschoven naar 28-1 – RV Rechtmatigheid (grenswaarden) (Tijd: 20 minuten) – Vooruitblik volgende vergadering (tijd: 5 minuten) – Voortgang controle accountant (tijd: 10 minuten) – Afsluiting (tijd: 5 minuten) – <i>3e Technische Begrotingswijziging (schriftelijk)</i>
Do. 28 januari	Vergadering adviescommissie (90 minuten)

Datum en tijdstip 2021	Onderwerpen
18.00–19.30	– Opening, verslag en ingekomen stukken (tijd: 10 minuten) – Voorstel Aanpak raadstoets Jaarstukken (tijd: 30 minuten) – Evaluatie PB (tijd: 15 minuten) – Vooruitblik volgende vergadering (tijd: 5 minuten) – Afsluiting (5 minuten)
Do. 4 maart 18.00–19.30	Vergadering adviescommissie (90 minuten) – Opening, verslag en ingekomen stukken (tijd: 10 minuten) – 1e Technische Begrotingswijziging (15 minuten) --> <i>denk aan tech vragen vooraf inventariseren</i> – Notitie aanpak toekomstige begroting – Notitie leesbaarheid investeringen (van veeglijst) – Notitie verbeteren leesbaarheid lopende begroting (van veeglijst) – Vooruitblik volgende vergadering (tijd: 5 minuten) – Afsluiting (5 minuten)
Do. 1 april 18.00–19.30	Vergadering adviescommissie (90 minuten) – Opening, verslag en ingekomen stukken (tijd: 10 minuten) – <i>Jaarverslag/jaarplan Rekenkamer en Concernaudit (loopt van april tot en met maart)*</i> – <i>Horizontaal toezicht en VPB (20 minuten)</i> – <i>Leesbaarheid van de begroting (20 minuten)</i> – <i>Invulling TB 8 juni JS/VJN (15 minuten)</i> – Voortgang accountantscontrole (15 minuten) – Vooruitblik volgende vergadering (tijd: 5 minuten) – Afsluiting (5 minuten) <i>*) normaal is medio maart het jaarplan en verslag van de rekenkamer beschikbaar (gecombineerd verslag) maar door bestuurswissel/verkiezingen komt jaarplan voor de zomer. Het plan van concernaudit komt op 10 juni op de agenda.</i>
Do. 29 april 18.00–19.30	Vergadering adviescommissie (90 minuten) – Opening, verslag en ingekomen stukken (tijd: 10 minuten) – <i>Verordening risicovolle projecten (30 minuten)</i> – <i>Afronden onderzoek WAAVA (incl. aandacht circulair op activeren/afschrijven (30 minuten)</i> – Voortgang accountantscontrole (15 minuten) – Vooruitblik volgende vergadering (tijd: 5 minuten) – Afsluiting (5 minuten)
Do. 27 mei 18.00–19.30	Vergadering adviescommissie (90 minuten) – Opening, verslag en ingekomen stukken (tijd: 10 minuten) – Jaarstukken (beschikbaar 29 april) --> <i>zie op 29 juni</i> – (concept) Accountantsrapport van bevindingen, incl. accountantsverklaring over de Jaarstukken – Concept Reactie van het college op het accountantsrapport – <i>Update voortgang Leesbaarheid van de begroting (15 minuten)</i> – Advies aan commissie M&S en S&R n.a.v. de jaarstukken en het accountantsrapport. – Update bevindingen Raadstoets

Datum en tijdstip 2021	Onderwerpen
	– Vooruitblik volgende vergadering (tijd: 5 minuten) – Afsluiting (5 minuten)
Do 10 juni 18.00–19.30	Vergadering adviescommissie (90 minuten) – Opening, verslag en ingekomen stukken (tijd: 10 minuten) – Voorjaarsnota (beschikbaar 20 mei) --> Cie op 22–24 juni – Berap incl. resultaatsbestemming en MPUV en MPR (25 minuten) --> meer aandacht voor i.v.m. corona – Advies aan commissie M&S en S&R n.a.v. Voorjaarsnota/Berap – Begroting leesbaarder (15 minuten) & investeringen – Definitieve verslagen/ jaarplan concernaudit (10 minuten) – Definitieve bevindingen Raadstoets (15 minuten) – Vooruitblik volgende vergadering (tijd: 5 minuten) – Afsluiting (5 minuten)
<i>Zomersessie adviescie C&F</i> <i>Vrijdag 3 september</i> <i>van 10.00–16.00</i>	Nader in te vullen: – Jaarplan 2021–2022 van de rekenkamer (voor de zomer) – Update financiële positie door de accountant (jaarlijks) – Digitale audit Deloitte (veeglijst) – IT ML (geheim) – Leesbaarheid investeringen
Do. 23 september 18.00–19.30	Vergadering adviescommissie (90 minuten) – Opening, verslag en ingekomen stukken (tijd: 10 minuten) – 2e Technische Begrotingswijziging (tijd: 15 minuten) – Definitief PvA Aanpak accountantscontrole ('jaarplan') incl. concept-raadsvoorstel (t.b.v. commissie M&S) (tijd: 15 minuten) – Vooruitblik volgende vergadering (tijd: 5 minuten) – Afsluiting (tijd: 5 minuten)
Do. 7 oktober 18.00–19.30 (NB door raad 14–9, herfstreces en PB dichters op 23–9)	Vergadering adviescommissie (90 minuten) – Opening, verslag en ingekomen stukken (tijd: 10 minuten) – Programmabegroting + 2e Berap (tijd: 60 minuten) – Advies aan commissie M&S en S&R over Programmabegroting. – Vooruitblik volgende vergadering (tijd: 5 minuten) – Afsluiting (tijd: 5 minuten)
Do. 9 december 18.00–19.30	Vergadering adviescommissie (90 minuten) – Opening, verslag en ingekomen stukken (tijd: 10 minuten) – Concept Boardletter van de accountant – Concept Reactie van het college op de Boardletter – Voortgang controle – 3e Technische Begrotingswijziging – Onderwerpen/ aandachtspunten voor onderzoeken in jaarplannen auditteam, Rekenkamer, accountant en evt. adviescommissie. – Vooruitblik volgende vergadering (tijd: 5 minuten) – Afsluiting (tijd: 5 minuten)
<i>** update maart 2021:</i> <i>Uitkomsten onderzoek</i>	<i>Eind 2019 is een notitie in de AdviesCie geweest. Daarin was aangegeven dat de verwachting was dat dit onderzoek in 2020 afgerond zou kunnen worden. In dat geval hadden de uitkomsten mogelijk meegenomen kunnen worden met de VJN2021. Door een overvol werkprogramma heeft de</i>

Datum en tijdstip 2021	Onderwerpen
<i>cederen kasstromen erfpachtcontracten</i>	<i>uitvoering van dit onderzoek het afgelopen jaar lelijk in de weg gezeten. Het lijkt me goed om op dit punt het verslag van vorig jaar te volgen: agenderen zodra het onderzoek is afgerond.</i>